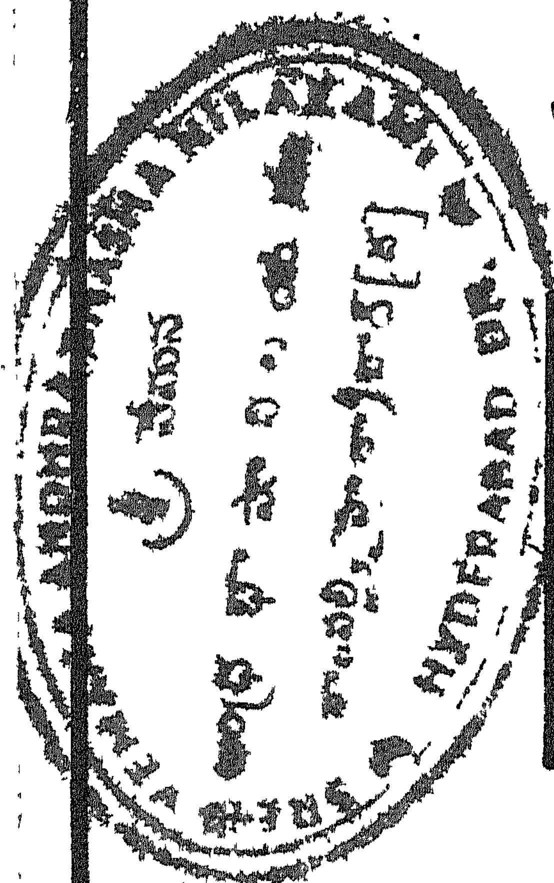
ప్రథమ పుష్పము.

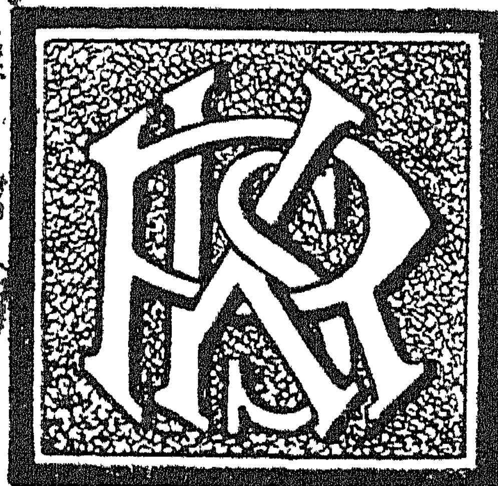
శ్రీ

పాద్యాము

గ్రంథకర్త

'పుట్టపర్తి.'

ప్రకాశకులు

శ్రీ రాయలసీమ కావ్యసంపాదనాసంఘము,

ఎమ్మిగనూరు.

వెల రు. 0-8-0

1944

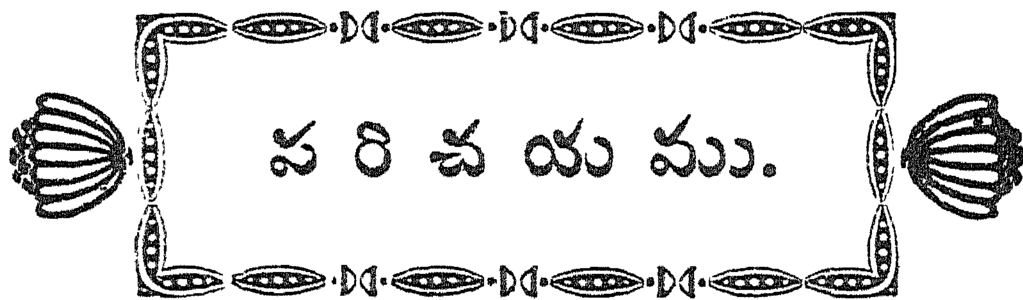
శ్రీర్జయతు.

మున్నుడి.

నా గురువు పరమేశ్వరుఁడు. అతడిప్పడున్నాడు. లేడు. ఎప్పటికీ వున్నాడు. దివ్యభావాలైన, ప్రేమా, భక్తీ, మొందలైన వాటికి, నశ్వరత్వమూ, భౌతికమాలిన్యమూ లేనట్లే, వాని లక్ష్యాలకుకూడా లేవు. ఈసత్యాన్ని గమనించిన, అనుభవించినవారు— ఋషులు—కవులు.

నేనీ గ్రంథం వ్రాయునాటికి, మరాటీలో "సంతసాహిత్యాన్ని" యెక్కువగా చదువుతూ వుండింది నిజం. ఆపోకడలే దీని రచనకు దోహదాలు. సృష్టిమాది. అనుభవించే రసికత సహృదయులది. ఇప్పటికింతే.

"పుట్టపర్తి"

పరిచయము.

శ్రీ రాయలసీమ కావ్యసంపాదనా సంఘము ప్రకృతమొక చిన్నసంఘము. తలపెట్టినది గొప్పకార్యం. మనసీమలో గల అముద్రిత గ్రంథములను ప్రచురించి—కవులను ప్రోత్సహించి-యథాశక్తిగ వాఙ్మయసేవఁజేయుట. సారస్వతసేవ-ఒక విధముగ మానవసేవ.

సారస్వతము విజ్ఞానప్రదము. విజ్ఞానమానందదాయకము. సంఘమింతవరకును కారణాంతరములచే కార్యము ప్రారంభించియుండలేదు. మిగిలిన విషయములలో మాదిరిగనే-వాఙ్మయమునఁగూడ-ముభావము వహించిన రాయలసీమలో ఇపుడిపుడు—ఉదయరేఖలు కానవచ్చుట ముదావహము.

శ్రీమాన్ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు సుప్రసిద్ధ విమర్శకుఁడు, పండితుఁడు, కవి. సంస్కృతాంధ్రాంగ్లాది బహుభాషాకోవిదుఁడు. ఆయన రచించినదీ ప్రార్థనాత్మకమగు కృతి. కవి-సనాతనాధునాతనరీతులను చక్కగ నలవరచుకొనిన దిట్ట. కృతి—సలలిత పదజాలసమన్వితము. వారి రచనలు మునుపే లోకము చవిచూచియున్నది. రసికులగు పాఠకమహాశయులు ఆదరింతురని విశ్వసింతుము.

తమ యీకృతిని మాకు ప్రకటించుట కనుమతించిన శ్రీమాన్ నారాయణాచార్యులవారికి మా కృతజ్ఞతాభివందన ములు.

ఏతద్గ్రంథకర్తృ రచితమగు "విరహగోపి" నే ప్రకటింపఁదలచితిమి. కాని, అది అసంపూర్ణమగుట,—కవిగారు "విజయప్రబంధ" నిర్మాణనిమగ్నులగుటయును; సంఘ మీరీతి నిశ్చయించెను.

రాయలసీమ-కళాసీమ. మహాకవులకు, గాయకసార్వ భౌములకు, చిత్రకారులకు, తదితర కళావేత్తలకు నిది నిలయ భూమి.

దేశీయులు వారిని గుర్తించి—ఆదరము చూపుట చాల అవసరము అట్టి వారిని ప్రోత్సహించు సంఘములు విద్యా సంస్థలు వెలయుట అత్యవసరము.

రాయలసీమవాసులందఱియొక్క ఆదరాభిమానముల నాకాంక్షించుచున్నది ఈ సంఘము. ఆర్థికంగా దీని నభివృద్ధికిఁ దేవలసిన బాధ్యత ఉదారులురసికులునగు దేశీయ ధనాఢ్యు లపై నున్నది.

కథలు—కథానికలు, నవలలు—నాటకములు మొదలగు వాఙ్మయశాఖలఁ బెంపొందించి కవులు సహాయ మొనరింపఁ బ్రార్థితులు. ఈయిరువురి ఆదరాభిమానములు సంఘమున కభివృద్ధిదాయకములు.

ప్రప్రథమమున మా యుద్యమమునకు చేయూత నిచ్చిన శ్రీ కవితాకళాసమితి, తాడిపత్రికి మా కృతజ్ఞతాంజలి. మా కిందు తోడ్పడిన "సహాయకులకు" హృదయపూర్వకాభివందనములు. ఉదారులగు మా "దేశబంధు" కార్యనిర్వాహకవర్గమునకు మోడ్పుఁగేలు.

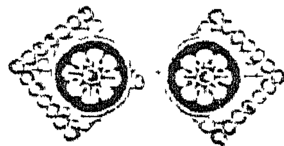
కోరినదే తడవుగ మాకు విరాళా లిచ్చిన మహాశయులకు మా కృతజ్ఞతఁ దెలుపుచున్నారము.

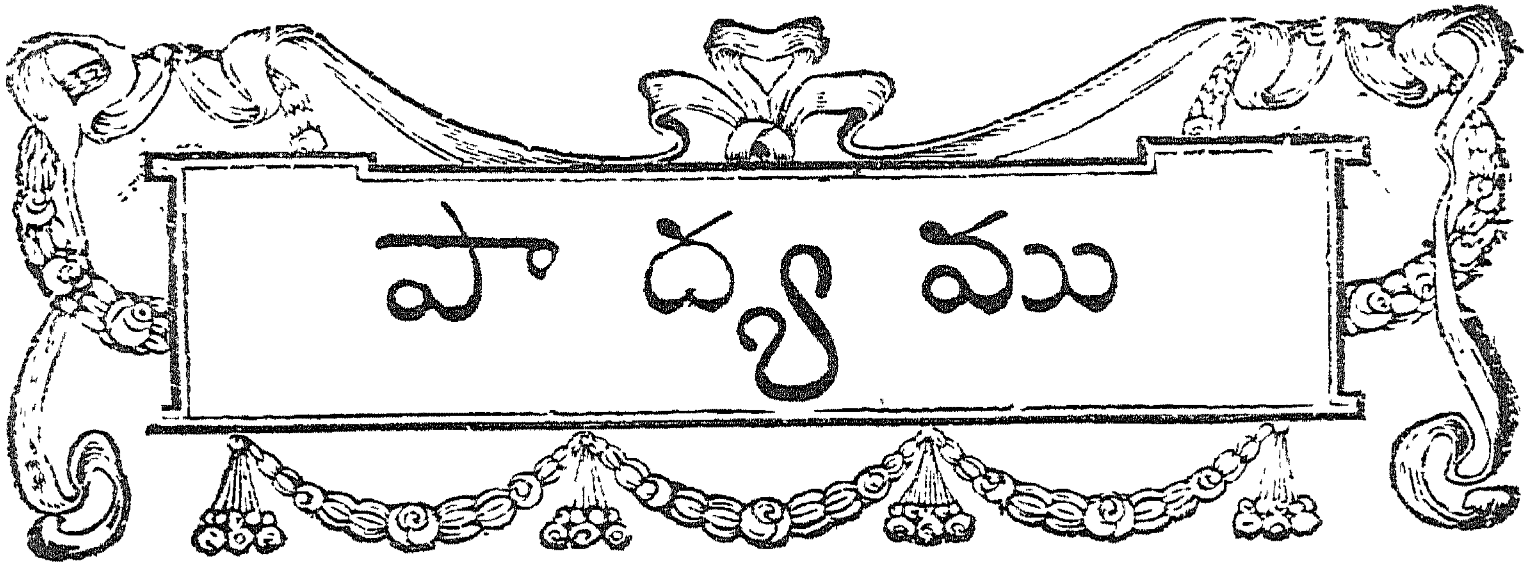
సంఘము రాయలసీమవాసులందఱి యభిమానమునకుఁ బాత్రమగునని విశ్వసించుచున్నారము.

అట్టిసదవకాశముఁ గల్గించుటకై విజ్ఞానపరంజ్యోతికి మా ప్రార్థనాంజలి.

ఎమ్మిగనూరు.
15-11-1944

ఇట్లు,
శ్రీ రాయలసీమ కావ్యసంపాదనా
సంఘము.

తరుణాబ్జతుహిన ముక్తామాలఁ బోలునే
త్రముల దయార్ద్రబాష్పములతోడ
గంభీరభావ నిష్కలుషదీప్తులు పర్వి
యొఱపెట్టి విడిచిన పరిధితోడ
నవరసాలకిసాల ప్రవిమలారుణకాంతి
నొడి గొన్నజుంజురు జడలతోడ
నావంటిపతితు లెందఱినైన రక్షింపఁ
జాఁచిన యభయ హస్తంబుతోడ
యజ్ఞవేదికవలె బవిత్రారుణములు
నిండుచూపులు దిక్కులనిండి వెలుఁగ,
మాగురుస్వామి! నాపాలిమధురమూర్తి!
వచ్చినాఁడమ్మ! మాయింటివఱకు నేఁడు. 1

ఆమహాఋషి చూపులయందుఁ బొడమి
జీవకారుణ్యవెల్లడఁ జిదికినదియొ!
నామనోహరు హృదయమంటపమునందు
వేదవిజ్ఞాన దీపముల్ వెలసినవియొ! 2

2

పుట్టినది మొదలింత నవ్వుటకుఁగాని
భాగ్యమే లేనియట్టి యభాగ్యుమీఁదఁ
గరుణవారినవేమి! యెవ్వరును లేరె
పాత్రములు నీదు హృదయ సంస్పందమునకు! 3

భయము గలిగించు నొక యమావాస్యనాఁటి
వితథశర్వరిఁ బోలు జీవితమునాది,
లోకముల వెలిఁగించు చంద్రుఁడవు నీవు
ఎక్కడి ఋణానుబంధమోయీ! గురూజి! 4

వాసనయెలేని క్షుద్రపుష్పమ్ము నెవరు
తలధరింతురు? రాలిపోవలెనెగాని,
బ్రదుకుజీకిన నాప్రేతహృదయ మెంత
యింపుగానందు కొంటివోయీ! మహర్షి! 5

శాక్యముని మాలవానిజర్జరితకుటినిఁ
బూతమొనరించెఁ దేనెచూపులను నాఁడు,–
ప్రవిమలంబైన నీపాదరజము నా యు
దృష్టమున నూత్నరేఖ దీర్చినది నేఁడు. 6

సద్గురూ! నాకు నానాఁటి శ్వపచునకును
సామ్య మిసుమంతలేదుఁ నిశ్చయము గాని,
నీవుమాత్రము పాపపఙ్కిలజగంబుఁ
బూతమొనరించు బుద్ధదేవుఁడవె, నిజము. 7

కారణము లేకయే బహిష్కారమునకుఁ
బాత్రమైనట్టి నావంటి పతితుమీఁదఁ-
జచ్చుటకె జన్మమెత్తిన జడునిమీఁద-
నింత నీదయ ప్రసరించు టేల? తండ్రి! 8

నిండు పున్నమనాఁటి వెన్నెలల నడుమ
గ్రుడ్లగూబకై విలపించు కుమతు లెవరు?
నాగురూ! నీ యలౌకికానందమందుఁ
గానఁబడె నేమొ! దీనుని కరుణగాథ. 9

ఆయువంతయుఁగూడ నిరాశతోడఁ
గడచినది- శుభాకాంక్ష యెన్నఁడును లేదు,-
నాప్రభూ! నీవు వచ్చుట నమ్మలేను,
పుణ్యములపంట! నమ్మకపోవలేను. 10

కలవలె హఠాత్తుగా వచ్చి నిలిచినావు
తండ్రి! పతితుని యీ గృహాంతరమునందు,
సత్యమునువోలె నెపుడు శాశ్వతముగాఁగ
నిండుచూపుల నన్ను మన్నింపవయ్య! 11

నాకలుషములు గొలువఁ మానములు లేవు,
నావ్యథల నెఱిగించు వాఙ్మయములేదు,
నాకనులనీరు నిల్వ సంద్రములు లేవు,
నన్ను రక్షింపుమని పల్క నాల్కలేదు. 12

ఈదరిద్రుని హతకుటి నెందుఁగాని-
కోమలంబైన హృదయంబుగూడలేదు,
విమలనైవేద్యమునకు దీపములు లేవు
కనులలో భక్తికిరణరేఖయును లేదు. 13

నిన్నుఁ బూజించు నాసజనించుఁ దొలుత
నర్హుఁడనెయన్న సందేహమువలఁ గలుగు
దాఁచినకరంబు వెనుకకుఁ దగ్గిరాదు-
తిగిచినకరంబు ముందుకు నెగసిపోదు. 14

పలుకరింత మటంచుఁ గోర్కెలు జనించు-
నింతలో సిగ్గు నన్నావరించుకొనును,
భావశబలత్వమునుఁ దీసివైవలేను-
పూజసేయు వేరాస చంపుకొనలేను. 15

నీయెదుట నేను కైమోడ్చి నిలిచినపుడు
మనసునకుఁ దోఁచు నా విన్నతనము నాకుఁ
దనువుఁ గంపించు, గుండెలు దద్దరిల్లు,
నాయవస్థితివే పోవునా! యటంచు. 16

బాష్పపూరంబుతో నీకుఁ బాద్యమిత్తు
ననుకొనెదఁగాని, ప్రతిజలకణముగూడఁ
బరమపూతంబు-దమపేరు-పలుకదేమొ!
యన్న సందేహమునకు రిక్తుఁడై నిలుతును! 17

మనసు మెదలదు-గన్నులుఁ గనవు,-పలుకు
బయలు దేరదు ఉపచార వాక్యములకుఁ-
బ్రభలు చల్లు నివాతదీపంబు, నీవు
మోహనంబైన యొక ముగ్ధపూజ నాది.

సద్గురూ! నీవు నేలపైఁ జరణములిడి
వచ్చునప్పుడు—నాయెదపైన నడచి
వచ్చునటులుండు—రెక్కలు వట్టుకొన్న
కొదమతూనీఁగవలెఁ గొట్టుకొందు నేను.

లౌకిక విషాదములగుండె రగిలి రగిలి,
నీచరణసీమ నాశ్రయించితిని నేను
తండ్రి! యిట నొక్క నూత్నానుతాపమునకు
నన్నుఁ గురిసేయు వేమి యన్యాయ మోయి!

ఏడ్చుటకునైన నెడఁదోప నీదేమి-తండ్రి!
ఈ హృదయవేధ నింక సహింపలేను,
జ్ఞానమునకన్న నాకు నజ్ఞాన మొసఁగి,
నీకనుల నీలినీడ మన్నింపవయ్యా!

గాలి బోరున వీవఁ వృక్షములు విఱిగి
నాశనంబైన భయదకాననము వోలు,
నాయెడందలో-నింకొక్కనాఁటి కేనిఁ
దీర్చుకొందును, నాగురుదేవు ప్రతిమ.

పరులఁ బ్రశంసనేసి నవ
భాగ్యములందుటకంటె, నాత్మ సం
స్థిరుఁడయి పుష్పపాత్రమునఁ
దిన్నను నామదిఁ జింతలేద, యీ
శ్వరు గుణతంద్రగీతములఁ
బాడుచుఁ జిక్కనిపూవువోలె, నా
పరువము వాడకుండ
నిల్పవెమని, రాలినఁ జాలు, సద్గురూ!

వేదనా శతకము.

నీవొక దివ్యదీపమయి, నీ వెలుఁగుల్ ప్రసరించుచోట-నా
జీవితరేణు వింత వికసించినచో మఱిఁ జింత లేదు, స్వా
మీ! వెలకట్టరానిది సుమీ, భవదీయఋణంబు లీనమై
పోవును నాకృతజ్ఞత ప్రభూతము నీకరుణాంబురాసిలో. 1

నీ కనుఁగోనలందు వెలినీడలు వోసెడు నట్టి లోకర
క్షాకరకాంతిరేఖల వికస్వరమైనది నాయెడందలో
రేకులువిచ్చి—నీవు విదలించి నవ్వులు క్రొత్తతావులై
ప్రాకినవయ్య! యీపసితలంపులఁ జిక్కని నోముపంటలై. 2

నేనొక పూలమాలనయి, నీచరణాబ్జసీమఁ బండి, యం
మ్లానమ్ములైన వాసనలు రాలిచిపోవలెనంచుఁ గోరుకొ
న్నాను ప్రభూ! దురంతతమసాంతరితంబగు జీవితంబుతోఁ
గానని కోర్కికై-గనులు కాయలుగాయఁగఁ గాచియుండెదన్. 3

'నా'యని చెప్పికోఁదగు మనస్సులు లేకయె కుంది, నారక
ప్రాయమ్ములైన జీవితవిలాపములన్ దురపిల్లుచున్న శు
ష్కాయువు నాకు-నీవొకఁ డఖండరసాకృతిఁ దోఁచి పిచ్చియై
పోయె నిదేమి కర్మము ప్రభూ! నిను నెంచుట పెద్దదుఃఖమై. 4

నీవు వచించినట్టి రమణీయవచస్సులు మాటిమాటికిన్
భావన సేయునప్పుడు భవన్మృదురూపము వ్రాలనిల్చి న
ట్లై, వెతఁగుంది నేనణువునై ధరలోనికిఁ గ్రుంగిపోదు, ల
జ్జావివశంబు-నాయెద-ప్రశంసయొనర్పదు మూకవీణయై. 5

నీచిఱునవ్వు దివ్యతటినీవికచామ్బుజమంజులంబు, కా
నీ చవిలేని నాతలఁపు లీసొగసున్నన మోర్వలేవు-న
న్నేఁచును దీవ్రమై యపనయింపఁగ సాధ్యముగావిం, దుఃఖ
కీలాచిత బాష్పపూరముల రాల్తును ధారలుగాఁగఁ గన్నులన్. 6

ఆశనిరాశ్రయై బ్రతుకునందు నశించుట దప్ప-వేరు వి
శ్వాసములేని నావలపుమంటగఁ దక్కితివన్న యా సమా
శ్వాసము మాసిపోయినది స్వామి! వియోగము సైఁపలేని యా
వేశము-ఘోరమై బ్రదుకుఁ బీల్చిన దొక్క మహాజలూకమై. 7

స్వామి! భవత్పయోజపదసన్నిధి నాదురవస్థ దెల్పి-న
న్నోము మటంచుఁ జెప్పికొన నూహజనించునుగాని, యంతలో
నేమొ వచింపరానిది గ్రసించును-సిగ్గు-మదీయ శీర్షమే
భూమికిఁ గ్రుంగి, చొచ్చుకొని పోవును చీఁకటిలోఁతుదారులన్.8

నీమహనీయ తన్ద్రలియనేరఁగనైతి నటన్న చింత, నెం
దో మతిపోయి యాకులతఁ దూలఁగఁ గ్రొత్తమొగిళ్ల పుప్పొడుల్
ప్రామిన వింతనవ్వులను రాల్చినన్ గెరలించివైతు స్వా
మీ! మరి నేను నవ్వెదను మీకయి-వాసనలేని నవ్వులన్. 9

నీ యమృతంపు నవ్వులకు నిష్ఠురభావము కవ్విరేఁగు నే
మో! యెదుర్మరె యెడంద కొసఁబుట్టును-నల్లని త్రాఁచుపోలె, బా
ధాయుత హాసమింతకును దథ్యము-యేడువలేని నవ్వు తం
త్రీ। యది భావనాబలము డీల్పడిపోవు సమన్వయింపగన్. 10

నీ చరితామృతంపురుచి నిండిన నామదికన్యసత్కథల్
వాచవిగాను రేవగలు భావనకందని నీ స్వరూపమున్
యోచన చేసిచేసి వెడయూహలు మ్రోడులయ్యె సేవకున్
గాచిన జీవితంబునకె గల్గదు శాంతిలవంబు నేఁటికిన్. 11

నాగురుదేవ! నాయెదుట నాట్యము లాడిన యట్లు దోఁచి యెం
దేగితివయ్య? ముందు నటియింపక యీ విరహవ్రతంబుతో
వ్రేఁగెడు దుఃఖజీవిక భరింప, భరింపఁగనీవు, నీవు నా
పైఁ గురియించినట్టి యనుభావ్యలసత్కరుణావిశేషముల్. 12

నాకవితాప్రసూనము లనారతమున్భవదీయమంజుల
శ్రీకరపల్లతావిచికిలీకృతచిత్తములై, మరందధా
రాకలహర్షజీవనవిలాసములన్ నటియించి రాలిపో
నీకమనీయ రూపములు! నీచిరునీడలు ప్రాఁకు చోటులన్. 13

నీవొకసారి చూచిన-ఘనీకృతి నొందిన నాయెడంద-చిం
తా వివశమ్ము-మత్తుగొని దాఁటులు గొట్టును లేడిపిల్లయై,
నీవొకసారి నన్ను గమనించుచు ఫక్కున నవ్వినంత, నే
పోవులుగాఁగ రాలిపడిపోవును జీవితకాంక్షలన్నియున్. 14

తలపయిఁజిన్ని చుక్కలవితానముఁ గప్పిన యట్టులున్న పా
టల మసృణంబు సుందరజటావలయంబు నటింపఁ, గన్నుఁగో
నలఁ గళలూరఁగా నిలుము నాయెదుటన్, దడికంటివిచ్చుఁ జూ
పుల నమృతంబు ధారలయి పోవఁగ శాంతిని గౌగలించెదన్. 15

ఏసంభవద్వియోగమును సహింప నటించుచును జెప్పఁబోవ, నే
దో నెపమొడ్డి నాతలఁపుఁ దుంటలు గొట్టెదు నవ్వి నవ్వి, నా
ప్రాణము లేల దీసెదవు స్వామి! యిటే బ్రదుకంగనైన నీ
వో ననువెంటఁదీసికొని పో బ్రదుకుఱ్ఱ మఱిభారమైనచో. 16

నాగృహమందె నిల్తునని, నాకుసుమార్చనయే గ్రహించి న
న్నేగయిఁ గొందునంచు-వచియించి, యమాయికమౌ నెడందలో
మ్రోగఁగఁజేసి తాశలు ప్రభూ! కనుపింపవు-చూచి చూచినా
మూఁగతలంపు లన్నిదికిపోయిన వెన్నియొ యుష్ణబాష్పముల్. 17

నేనొక గొప్పవాఁడనని నీకడడాబులు గొట్టలేదు, తం
డ్రీ! ననువంటి పాపిని భరింపగ లేదిల, కాని త్వత్కృపా
నూనపవిత్రదేవధుని యుబ్బుట లూఁగినచోటఁ బాపచిం
తానిబిడాట్టహాసములుఁ దట్టఁగవచ్చున యేమిరా, ప్రభూ! 18

కాయలు కాచునేమొ నిడుగన్నులు నీకయి కాచి కాచి? తం
డ్రీ! యిఁకనైన నాశ్రమ గణింపవు పైని పరీక్షనేతు వే
మీ? యిదె-బాకు-చీల్చికొను మీ యెదశోధన నేసికొమ్ము, దీ
క్షాయుతమైన నాహృదయసద్మమునే వెనుదివ్వె యేలునో! 19

గుండెలు గ్రుళ్లి యేడ్చుటకుఁగూడ గళంబునఁ జెమ్మలేక భ
క్తుండు జపించునంత కొనగూడదొ నీదయచాలుఁ నాకు వే
దండమము ద్రొక్కనోర్చు నెలతాపటలంబు? పరీక్షనెగ్గు యో
గ్యుండగు నేని నీకరుణఁ గోరునె? వడ్డికెజెల్లు కోవవో! 20

పతితుఁడ నేను, నా పతితపావనమూర్తివి నీవు, తీవ్ర శా
శ్వతములు-పోరు లిర్వురకు సంధిలెఁ, బాపమొనర్ప నా కళం
కితమతి కెగ్గులేదు, చిలికింపవు జెమ్మట నీవు పాపసం
తతిఁబడఁగూల్పఁ జూడవలెఁదండ్రి! మరెవ్వరు గెల్చుకొందురో! 21

నీవు పరీక్షసేసెద వనేకవిధంబుల నన్ను, నీ పరీ
క్షావిధి కాఁగలేక కలుషంబున నిందయొనర్తు నిన్నుఁ, గా
నీ, వెనువెంటనే యొడఁదనిల్చును నీదయ- వానకాళ్ళుతై
పోవును గన్నులందుఁ బడిపోదును కూలిన పెద్దవృక్షమై. 22

పాపము చిట్టి-నెత్తిపయి ఫక్కున నవ్వఁగ సోలి, లోక నిం
దావరిశీర్ణజీవితమునన్ లవమూరట లేకయే, వృథా
శాపుటపాకవేదనలు చంపినఁ జావక నిల్చినాఁడ, నీ
నాపయినా భవద్రభసనాట్యము? న్యాయమ? నీకు, సద్గురూ! 23

ఎంతగ నేడిపించెదవొ? యీజడకాష్ఠము నేడిపించి నీ
పంతము దీర్చుకో! తనువుఁ బాసినఁ బుణ్యమె పండిపోవు ని
శ్చింతతఁ బోదుఁగాని, ననుజీవముతో మననిచ్చి, కష్టముల్
వంతుకుఁదెచ్చి,గ్రుమ్మకుము ప్రాణము-నీకు నమస్కరించెదన్ 24

నాదురవస్థ లెంతటి ఘనంబులొ, తండ్రి! రవంత యేని నా
పై దయగల్గదే? వికలభావముతో సుడిఁజుట్టుకొంచు ని
ట్లే దరిలేని యీభవము నీఁదఁగనేవలె నేమి! యాత్మస
మ్మోదము లేదా? యెన్నటికి మోక్షము లేదా? విపన్నజీవికిన్. 25

బాంధవులేల నన్నుఁగని పల్కరటంచన-నీకు రాముఁడే
బాంధవుఁడన్న మంత్రమును బట్టగ నాయెద గ్రుడ్డిమోహ సం
బంధము ముళ్లుదీసితివి-స్వామి! గదా, మరినీవె యిప్డు శో
కాంధునిఁజేయుపీడిన నిఁకఁగతి యెవ్వరు? నాకు సద్గురూ! 26

తల్లి గతించిపోయినది-దండ్రి దరిద్రతఁ గ్రుంగె-నింక నా
తల్లియుఁదండ్రినీవె గద! తథ్యముగా నునుపాల వెన్నెలల్
చల్లు నెడందతో మనిచి, చక్కనిశిక్ష యొసంగి, కమ్రసం
ఫుల్లమ్ము-జీవితం బొసఁగి-ప్రోచుట నీపనికాదొ? సద్గురూ! 27

రాముఁడు నాకు నీవెయయి రక్షయొనర్పుము, లేనిపోని పో
రాములు గట్టిపెట్టుము, పరాత్పరుఁ డన్నను వేరులేదు, తం
డ్రీ! మరినీవె జిత్తులఁ జలింపఁగఁ జేతువు, చూచినాములే-
నీమరియాద-నీయడుగు నీడలనేఁ బెనవైచి చుట్టెదన్. 28

ఒకపరి నీవు నావలెనె యొక్క మనుష్యుఁడ వింతవాఁడవై
సకలము నాక్రమించుకొను శక్తి నదెక్కడ మోచితంచు మా
మకహృదయంబు వల్కు—ననుమానముఁదోచును, వెంటవెంటనే
తికమకలాడుఁ బఙ్కిలమతిన్ సుడిఁజుట్టితి నన్ని చింతలన్. 29

నీవదనంబునన్ మనసునిల్పిన యొక్కనిమేష మంతయున్
నీవయి దోఁచు—నాకనుల నిండును బచ్చి వెదుళ్లకాంతి యే
మోవినిపించు, నాయెడఁదమోసల వైదికబుక్కమూహా తం
త్రీవిశదామృతస్వనము నిండుతనంబులు క్రేళ్లు దాఁటఁగన్. 30

కాంతులు జారిపోవు కడకన్నులతో ననుఁజూచి యాన వె
ట్టింతువు పాదుమంచు నపుడీయెద ఫెళ్ళున వ్రీలునో స్మయో
ద్భ్రాంతమటంచుఁదోఁచెడును, స్వామి! నినున్‌గనుఁగొందు-వేదనా
దంతురితంబు నాపెదవి దాఁటులు వెట్టును దుఃఖబాష్పముల్. 31

ఆసలుదూయము నీమృదు దయాపవనంబులు వీఁచునంత, స్వా
మీ! సివమెత్తుసమ్మదము—మేను హఠాత్తుగ విస్మరించి, నీ
నాసముఖంబునన్ గలుగునంతరమున్దల పోయకేమి యో
యీ!-సఖ! యంచుఁబిల్తువనియెంతును నాహృదయాధినాథునిన్.

మోయఁగరాని చెడ్డతలఁపుల్ పెనునాగులు వోలె నాల్కలన్
నాయెదఁగ్రోయు—నిల్పుకొన నావశమా? గురుదేవ! చిత్త భూ
షాయిత మూర్తివై వెలుఁగుఁ జల్లుచు నిల్చినఁగాక పావకీ
లాయితజీవికర్కశవిలాపము లెవ్వరు వింద్రు? సద్గురూ! 33

మాటికి మోసులెత్తుకసుమాలపుభావము లప్పడప్పడే
సూటిగ గిల్లివైచి, దెగఁజూతును, కాని యనేకజన్మ స
న్నాటితమైన యీపశుతనన్నుఁ దెమల్చుకొనంగ నీద యు
త్పాటితబుద్ధినై సుఖము పజ్జలఁబారుదు వెఱ్ఱివాఁడనై. 34

ఆఁచెడుభావముల్గలఁచునప్పుడు, ధార్ష్ట్యముతోడ నేఁదెగం
జూచెడునప్డు, నీవు ననుఁజూడవలెన్ ప్రభు! యూర్పుమంటలన్
గ్రాఁచినదేహమున్ యెలుఁగురాలిన కంఠమునౌచుఁ దీవ్ర చిం
తాచితుఁడౌచుఁ జుట్టుకొని తల్లడమందుదుఁ ద్రాచుపోలికన్. 35

పరులుత్సాహము మోములందు వికసింపన్నవ్వఁగాఁ జూచి, యీ
శ్వరునేపూవులఁ బుట్టఁజేసిరో గదా వారంచు! వాపోదుఁ దం
డ్రి! రవంతేనియు నవ్వ నాకెపుడు రానేరాదు—నాకర్మమే
మిర? యేదోయొక చింతపట్టికొని నన్ వ్రింగున్ దివారాత్రముల్.

ఒక్కొకసారి నవ్వెదఁ సుయోగమె జన్మకు లేదటన్న, వె
న్కక్కురితిన్ ముధాహసితకల్పమొనర్తునుగాని, బాధచేఁ
బొక్కుదు-రంగు కాగితపుఁబూవులఁబోలిన యెండు నవ్వులో
నెక్కడిశాంతి! పైనిదహియించును రేఁగెడు క్రొత్తదుఃఖముల్. 37

గుండెలుదన్ని ప్రాణములు గ్రుమ్మెడు దుఃఖము వోవునట్లుగా
దండిగ నేడ్తమన్నను వృథాదురహంకృతి యేడ్వనీదు-వె
న్కొండలవంటి దుఃఖముల కున్మదియాగదు నిల్చి, తండ్రి! యీ
యెండినకట్టె బాష్పజలమే గఱవైనది నా యభాగ్యతన్. 38

ఏడువకున్న గుండెలవియించును బెన్వగపున్నబాష్పముల్
గూడ శుగగ్నికుండమునకున్ మసియైనవి లేవు-ప్రేమ
పాడఁగ దండిగానొసఁగి బాష్పములైనను-నాసదీర న
న్నేడువనైన నీవు! యిది యేమి యనర్థమురా! జగత్ప్రభూ! 39

నవ్వులు భాగ్యవంతులకునై ముడివేసి బిగించినారు పో,.
నవ్వెడు భాగధేయముల నాదృతజన్మకు లేవు, పోవనీ
నవ్వక యేడ్చిపోదమనినన్ మఱితోఁచదు-దైవదృష్టిలో
నవ్వకుఁబోలె నేడ్పునకు నాణ్యము వచ్చినదేమిరా? గురూ! 40

పరసతులన్గనుం గొనినఁ బాడుమనంబొక పిచ్చికుక్కయై
పరఁగిడు నైతికంబులగు బంధములన్ దెగదూసి వెంటనే
మొఱయు నిరమ్మదమ్ము వలె విహితబోధలు—వీనిమధ్య, నా
యురమొకశుష్కకాష్ఠమగునో? తెగఁగాలునో? యంచు నేడ్చెదన్ 41

అపుడపు డాత్మవంతుల—మహాత్ములజీవితముల్వరించి, నే
నెపుడెపుడంతయౌదునని యుబ్బడియౌ కుతుకంబుతోఁ బ్రయ
త్నపడెదఁగాని, నా తెగువ దగ్ధమగున్—బయి నెత్తివచ్చు ని
ష్కృపములు విఘ్నముల్ ననుఁ దరింపఁగనీయవు, తండ్రి! నాగురూ

కలుషితవృత్తి నొక్కఁడపకారమొనర్చిన దాని నోర్చికోఁ
గలుగుటయేగదా, నిజముగా నమరత్వమటన్న! బుద్ధి ని
చ్చలు మదినిల్వ దాక్షణముశాంతిని వీడి దురాగ్రహవ్యథా
కులితుఁడనై నటింతు, నొకక్రోతిగ—నొక్కపిశాచరీతిగన్. 43

పరులను నిందసేయుటది పాపము—గాని రవంత నామనోం
తరమున నొవ్వగల్గినఁ గృతాకృతచింతలు మాని, రేఁగి, ని
ష్ఠురముగఁ దిట్టుదున్-బిదపసూడును నన్నును తాపమప్పుడున్
బురపురఁ బొక్కుదున్—దెలివి మూఢతనొందెనటంచు, నాగురూ!

పూఁపవయస్సులో నుడుకుఁబోతు తనంబది, మంచి చెడ్డలన్
దోఁపఁగ నీదు, తండ్రి! నగుదున్ బెరవారలఁజూచి నేనె వి
ద్యాపరిణాహశాలినని-తథ్యముఁజూచిన నేనెపో యవి
ద్యాపరిరంభజాల్ముఁడను-దర్పభరప్రవిలుప్తచిత్తుఁడన్. 45

గగనమునందసంఖ్యమయి కాంతి వెలార్చెడు తారకాసుమా
ళి! గనినయప్డు చేతము జ్వలించును—నే కవినన్న భావమున్
నెగలయి పోవునూరుపుల—జీవితమొక్క నిశీథమౌచు నె
వ్వగలఁ దపింతు నేకతము-పాపము పండిన గ్రుడ్లగూబనై. 46

శాంతి యలభ్యయోగమని సత్పురుషుల్ వచియింప విందు, నా
స్వాంతము వెటకుక్కవలె జబ్బున దాఁటులుగొట్టుఁ, దండ్రి! నే
నెంతగబట్టికొన్న గ్రహియింపదు నాగతియేమి! ముక్తిసి
ద్ధాంతవినోద! దీనజనతావన కారణజన్మ! నాగురూ! 47

ఆలయభూమి దోఁచెడు ప్రయత్నముఁబూనిన చోరులన్ ధను
శ్శాలులు రామలక్ష్మణులు చక్కియనిల్చినవారు—తద్విభా
గోళముఁ జూడలేక పడఁగూలిన, వేకువ రాముఁ గన్నులన్
గ్రోలిన భక్తులంచుఁబలుకన్ దులసీప్రభుఁ డెంతధన్యుఁడో? 48

ఒక యవివేకి యాగ్రహమునూని పదాహతిడుల్ల నేసినన్
బ్రకటము సేయుఁడా-మధురబాబుకుఁ-దన్గనికొల్చు ధర్మక
ర్తకు—యతి—రామకృష్ణుఁడు పరప్రతిహింసకుఁ దల్లడిల్లి య
త్యకలుషవృత్తిముగ్ధహృదయంబున కెంతటి శాంతిరా! గురూ! 49

ఒకపని ముందువెన్కలను యోచనలేక ముగించివైతు, మ
స్తకమున దయ్యమూనినటు, స్వామి! యనంతరమూహ నేసి యూ
రక పరితాపమంది కనులన్ సలిలంబులు చిమ్మిపోతు, నీ
వికలితబుద్ధి కెన్నఁడు వివేకము గల్గితరించురా, గురూ? 50

త్యాగము-భోగవృత్తి కొకయంగముగా సవరించి, భోగమున్
త్యాగపరంబుగా వెలసిరంట మునుల్-మిముఁబోలె, వారి సూ
త్రాగముపజ్జ్కి భావముల యందు లగింపక, వెఱ్ఱివాఁడనై
యీగతి నొక్క వెఱ్ఱిబ్రతుకీడ్తు నం-దుస్తర దుఃఖభీమమున్. 51

జనకునివంటి యొక్కరుఁడు సత్యమొ! యూరటలేని శుష్కక
ల్పనమొ యటంచు నెంచెదను, భావనకందదు-త్యాగభోగముల్
పెనఁగొనినట్టి జీవితము-వేసటపోలుదు, తండ్రి! గోరు
వెచ్చనివగు మార్పులే మిగిలి శాంతికి వేకరు శుష్కజీవినై. 52

భిక్షుకుఁ డెవ్వఁడైనఁ గనుపించినచోఁ బయినున్న వస్త్రమున్
దక్షిణమొత్తి యిత్తునని తారసిలున్నది కాని, యంతలోఁ
బక్షములెత్తి నాకనెడు భావము కప్పెడు నీకు శంకలో
నక్షముఁడౌచు రాయివలెనై కనుఁగొందును వాని వేదనల్. 53

కడుపునఁగాలు నాఁకలికిఁ గన్నులు చుమ్మలుచుట్ట, భిక్షకై
యడిగెడు నాదుసోదరుల నందరిఁజూడఁగ లేక, నింట పె
ట్టెడు గతిలేక-నే నటమటించుచు వెఱ్ఱిగవచ్చి, వాకిళుల్
వడిఁబడమూసి, మాయవిధినైఁ గురియించెద నగ్నిఖండముల్.

తమ్ముల రక్తమాంసములు దాహభరమ్మునఁ బీల్చి, భోగరా
జ్యమ్ము గ్రసించు నీధనికజాతికి లజ్జయె లేదటంచుఁ జి
త్తమ్మునఁదోఁచి, యిట్టి గడితంపుఁ బనుల్సహియించునేమి దై
వమ్మని యావటించెదను-బావురు మంచొక యావుపోలికన్. 55

మనయాచారము నవ్యటాలయి జగన్మాన్యంబు, వైదేశ్య వ
ర్తనమేదో యొకగౌరవంబనెడు జల్పాకుల్విజృమ్భించి, శో
భనహీనంబగు సంఘమున్ననినఁ దీవ్రజ్వాలికల్ ప్రేఁగు నా
మనమందుజ్జుటి లూఁగుదుర్ ప్రతిఘధూమవ్యాధ్వస్తతేజుండనై.

దాసత దాస్యమంచునను యథార్థముగా గ్రహియించు తాత్వికా
వేశములేక, బుద్ధిచెడి, వీఁడునై, పరదేశశుష్కవి
ద్యాసముపాత్తమా చెనటి దర్పముతోఁ గికురించుచున్న యీ
నా సహజన్ములన్ననిన నామది బీటలువారు, సద్గురూ! 57

మాహృదయంబు లాంగ్లుల సమాదరణంబున కప్పవోయి, వి
ద్యాప్తి యింటిబత్తెమున కంగముఁగాఁగ సమన్వయించి యి
ట్లే హతభాగ్యతన్గమిలి యేడ్చుటకైనను లేక యీశ్వరే
చ్ఛాహతులౌదుమో! యెడఁద చచ్చినజాతికి మోక్షమున్నదే! 58

తరిమెడు నూత్ననాగరికతా మదిరారసమత్తులైన యీ
పురుషులు, దానితత్త్వమును బూనిక నూహయొనర్పరేమి దు
ర్భరగతి? దేశమంతయును బాడయిపోయిన లేవనట్టి
నిద్దురయిది చావొ-నిద్దురయొ? తోఁచదు రెంటికిమధ్యరీతియో!

ఆయువె యాంగ్లభాషకౌఱకై-తటితీపులఁ దెన్గునోట "న
మ్మా" యని పిల్వనేరని కుమారునిఁగన్నది తెన్గుతల్లి! స్వా
మీ! యెదక్రుంగిపోవును సుమీ, కని, భక్తియు భుక్తిలేని శు
ష్కాయువు లిట్టులే వితగఁ జావఁగనేవలెనేమి! సద్గురూ. 60

జ్ఞానపరిష్కృతమ్మయిన స్వానుభవంబఱీ, మానవత్వమెం
గానికినమ్మి, కుచ్చితముఁగట్టిన గూండ్లు, మహాస్మశానధూ
మానిలభీకరంబులగు మాటలతో జగమేర్చు నీచుల
న్గాని పురస్కరింపరఁట! నామదికెక్కడిశాంతి, సద్గురూ? 61

మదికినిఁ దీపిగాఁబలుకు మాటకు-నామడదూరమైన, యీ
హృదయవిహీను లెట్లు గమనింతురు? ప్రేవులు విప్పిచూపిన
న్నిదియొక గారడీయనెద రేమని లాభమువారిఁ? దండ్రి! నా
బ్రదుకున కిట్టిభాగ్యమును వ్రాసిన బ్రహ్మనుఁ దిట్టఁగావలెన్.62

కాలినవత్తులట్టులు, వికారములైతె కళలేని శుష్క వి
ద్యాలయముల్—మనస్సను పదార్థమెలేని గురుల్—విజీర్ణ కం
కాళములైన పిల్లలనుఁ గాంచినఁ గన్నులుగుట్టు నాకుఁ, దం
డ్రీ! లయకాలనృత్యము ఫలించినదేమిర దేశమందునన్? 63

గాంగతరంగగీతములు కర్ణపథంబుల జోలవాడ, స
ర్వాంగములందు భారతమహత్వము పుల్కలురేఁప, నాశ్రమా
లింగిత కమ్రపాదపతలిన్ శ్రుతులూరిన ముక్తిపుష్పసా
రంగము నాదుదేశమున రాలినదేమి శతహ్రదావళుల్? 64

ఆ మునియజ్ఞవాటికలకన్నఁ బవిత్రములైన భావరే
ఖామహనీయముల్, తటవికస్వరనూత్నసుమాళి కన్ననున్
గోమలముల్, దయాభరవికుంచితముల్, ఋషిపోతపూత హృ
ద్భూమిక—లందు హత్తినవిపో! పరమాత్ముని దివ్యగీతముల్. 65

శిష్టామందతరజ్ఞడోలికల పైఁ జెన్నారు సారంగ ఖే
లాప్రావీణ్యము—ముగ్ధముగ్ధనవతీలజ్జాదరస్పర్శలీ
లా ప్రస్విన్నవిపంచి కారసభర ప్రక్వాణముల్వోయి, జీ
ర్ణప్రజ్ఞల్, శ్రుతిచచ్చినిల్చినవి, క్షుద్రంబైన దేశంబునన్. 66

రాసిక్యంబు నశించి నిల్చినది జీర్ణచ్ఛాయ, ప్రాచీన మే
ధాసంపత్తిగతించి దక్కినది క్షుద్రప్రజ్ఞ, యుద్యోత భా
వాసక్తుల్ మరణించి పేర్చినది గర్వగ్రంథి, సత్కార్య ని
ష్ఠాసౌజన్యము గూలిపోయినది, దేశం బేమిగానున్నదో? 67

అంతకునంతకేర్చి ప్రళయానిలమట్టులు దేశమెల్ల నా
క్రాంతమొనర్చె రాక్షసవిలాసము, భౌతికమే మహార్థమా-
మంతయుఁ బారమార్థికతయున్నది మందునకైన లేదు, సి
ద్ధాంతములందె నిల్చినది ధర్మము, గుత్తుకఁదన్నెఁ బ్రాణముల్.

పరనిందాకరణంబె హృద్యతరమౌ వాక్ప్రౌఢి, మద్యాదిపా
నరతుల్ సభ్యత, ఘోరదుష్పథపదన్యాసంబు సంస్కారముల్,
పరనారీపరిరంభణాతురతయే రాసిక్యమీ, పాప మం
దిరకింప్రజ్ఞలు రాజకీయములు, దండ్రీ! యేమి వాపోవుదున్?

అంగదనంగమించు వికలాంగునిఁ జూచిన సాయమింత సే
యంగనలేదు పొమ్ము, పలుకైనను మెత్తనలేదు, కుక్క వో
లెం, గసరించివైతురు-దరిద్రుని జీవితమన్న దెంత దా
వెంగిలిచే విదిల్చిన గ్రహించును-నిల్చునుగాదా నాగురూ! 70

మంవసౌకవెంటకుప్పకుసమానము, చేసెడు చేఁతలన్నిటన్
దనయంభిమానదర్పములె తాణ్డవమాడును, కుచ్ఛితంబె రూ
పెనసినబుద్ధియైన గ్రహియింపదు లోకము, వేషధారి నె
త్తిన నుపవిష్టుఁజేసికొను, దీనిరహస్యముఁ దెల్పరా! గురూ! 71

ఒకపలుగాకి వెన్నిటికి నుత్తమ శీలవతీమతల్లి, చి
క్కక మంజిచిక్కఁగా నతఁడు కన్నుల కుండలునీరుగారు నం.
తకఁ బడమోదుఁ దత్సతినిఁ, దాఁబెరచోటుల మేసివచ్చు-నా
సకియనుఁ జూచినప్పడవశంబుగ నేడ్చెదనోయి, సద్గురూ! 72

ఈ లయతాణ్డవంబును సహింపఁగ వేయిమనంబులైనన్
జాలవు దండ్రి! ముష్కరవిశంకటతాదవభీమధూమ ప్ర
జ్వాలిత సంఘమున్గనఁగఁజాలను—జాలకతీర్పలేను-ఆ
భీలము, తండ్రి! యీవిధురవీణకుఁ జీవికఁజేర్చి యేడ్చెదన్. 73

తాడితమైన నాగమటువిధంబునఁ జిత్తముఁరోఁజెడు నృషా
పీడితమౌచు, శాంతియు—వివేకము నిల్వదు,—పిచ్చియెత్తి నో
నాడుదు సంఘమున్—గఠినమై యది నన్ను బహిష్కరించి పో
రాడును—దానితో నవశుఁడై, యసహాయతఁ గ్రుంగిపోయెదన్.74

పొరపడి నవ్వినన్-హృదయపూర్వకహాసము నేతుఁగాని, ని
బ్బరముగఁ బాలలో విసముఁబ్రామిన నవ్వులునవ్వి, యున్న న
ల్వురి వలపింపనేరను బ్రభూ! యవలేపభరంబటంచు నం
దరు విపులీకరింతురు, యథార్థముఁదేల్చిన దొడ్డవార్లై. 75

న్యాయమంటంచుఁ దోఁచిన మనంబున జంకొంకయింత లేక, యు
న్యాయము నడ్డగించుటకునై ప్రయతింతునుగాని, తండ్రి! యు
న్యాయము న్యాయమ్మనె వచనమాడుట నాదురహంకృతి ప్రకో
పాయితమండ్రు! తామొక యహంకృతిదేల్చిన భాష్యకారులై. 76

పొగడుటయున్న నాకు సరిపోవదు, నన్నెవ్వరైన నవ్వుర్రులై
పొగడినఁ బొంగిపోయి యనుమోదము సేయను, నాప్రశంసలో
నగుపడు కుత్సితంబె, యయి నన్బలవంతముమీఁద నొక్కరిఁ
బొగడఁగఁ జెడ్డకారణము పుట్టును-నాగతియేమి? సద్గురూ! 77

"అకలుషవృత్తి భిక్షమునకైననుఁ బొమ్ము-పరప్రశంస నే
యకు"మని యానవెట్టితిరి-యాగుణమొక్కటి లేనిదాననే
ప్రకుపితచిత్తులౌచుఁ బలుబాములఁ బెట్టిరి నన్నుఁ, దండ్రి! చా
వక యొకకొండచిల్వనయి పట్టితిఁ బ్రాణము మొండివాఁడనై.

పరులఁ బ్రశంసనేసి నవభాగ్యములందుటకంటె, నాత్మ సం
స్థిరుఁడయి పుష్పపాత్రమునఁ దిన్నను నామదిఁ జింతలేద, యీ
శ్వరు గుణతంద్రగీతములఁ బాడుచుఁ జిక్కనిపూవువోలె, నా
పరువము వాడకుండ నిల్పవెమని, రాలినఁ జాలు, సద్గురూ! 79

పడగలుదాఁచుకొన్న పెనుపాములకై మనలేను-లేనిచో,
నడుగడుగందు వచ్చిపడు నాపదలన్నిటి కోర్వలేను-చే
విడువఁగలేను భోగములు-భీకరముల్గ్రహియింపలేను-నా
నడత విచిత్రమైనది, మనమ్ము విచిత్రతరమ్ము-సద్గురూ! 80

సంకములన్గాచిన నందులో నొదిగికూర్చున్నట్టి దుఃఖంబు, జ్ఞా
నకృతిన్జాచిన నందులోఁబొందుగు నజ్ఞానంబు, ప్రేమైక శం
సకులన్జాచిన నందులోఁగల భవిష్యద్దుర్వియోగంబు,-మా
మకచిత్తంబునఁదోఁచు,శాంతియెటు సంప్రాప్తించునో,సద్గురూ!

ఒక్కఁడు, సాధువృత్తియయి యుండెడువానికి, లేనిపోని పె
న్జిక్కులఁదెచ్చి ప్రాణము గ్రసింతువు-వేరొకరుండు-దుర్మద
న్యక్కృతశీలుఁ డప్పికొను నైకసుఖంబులు-దీనికర్థమేం
చిక్కదు, తండ్రి! యోచనము సేయుట కెంతగఁ దల్లడిల్లినన్. 82

ఒకరుఁడు నీగుణస్తవములోపికఁజేయుచునుండ, వెంటనే
పకపకనవ్వి భక్తు నొకభ్రష్టునిగా—నొకవెఱ్ఱివానిఁగాఁ—
బ్రకటము సేయు వేరొకఁడు, వానికి శిక్షయెలేదు-పోని, వీ
నికె మరిశిక్షవైచెదవు! నీవరిపాటి విచిత్రమో, గురూ! 83

పూవులుబూవ నేలగడివోవఁగ నేలయటంచు-స్వామి! ప్రే
మావిలచిత్తుఁడై బ్రదుకునందుఁదపింతు—క్షణక్షణంబు నె
న్నోవెలయింతు వీవు; భవదుజ్జ్వలలీలలుఁ గూలిపోవు స
ద్యోపికరంబులౌచు; వినియోగముఁదెల్పవదేమి? సద్గురూ! 84

ఆకసవీధిలోఁ దరఁగలై ప్రవహించు శకుంతకంఠ వీ
ణాకలగానముల్విని వణంకుదు—నేఁ-దదలభ్యశాంతి చి
త్రీకృతుఁడై విహంగత వరింతును,-పక్షులుఁగూడ క్షుద్రతా
వ్యాకులమైన యీబ్రదుకుకట్టులు సాఁచునయేమి? సద్గురూ!85

ఫుల్లమ్ములై, కపోతములఁబోలెడు, సంపెఁగ పూలవాసన
ల్చల్లెడుగాలులన్, రసభరంబు ప్రపంచము;-కాద-కాదు-వేం
నెల్లఁగృశింపఁజేసి గ్రసియించును మృత్యువు, దీని తత్వమున్
జల్లుటకే నశించె వివశంబయి-యెన్నియొ భావపుష్పముల్. 86

అడవులలో నొకమృగమై,
పడియలలో నీరుఁ ద్రావి, బ్రదికినచో, నా
కడుఁగడుగునందుఁ గలిగెడు
నడలుఁ గలుగవేమొకో?-దయాసంభరణా! 87

పాపంబున కాకరమై
తాపమునకుఁ దానమైన తనువేదుచుఁ, జె
ట్టో! పుట్టగానా! పుట్టిన
నాపుణ్యము పండిపోవునందును, దేవా! 88

పరుకంటఁబడక, యెందో
పరువము వెలిఁగించి, వయసు వ్రాలిన పిదపన్
ధరనొరగెడి విరిగాకను
నరజన్మము నొసఁగితేల? నాగురుదేవా! 89

ఔను ప్రభూ! మదీయసకలాశలు నీవయి, పాపవృత్తికిన్
దానకమైన 'నే'నను పదార్థము పూర్తిగమాసి, బ్రహ్మ వి
ద్యానిబిడానుభూతి హృదయమ్మునఁ ద్రావఁగ నూహనేతు, నా
లోనె కుదింతుఁగోరికల, లోకము మెచ్చదటన్న చింతలన్. 90

చింతలుచిత్తమందెసఁగ్గి, చిందరవందరసేయు నప్పుడా
వంతయు దుఃఖమున్బొరయునట్లుగ, నిత్యము నాత్మతృప్తిరే
కంతయుఁ దగ్గనట్లుగ, దయామతి దీవెనలిమ్ము! ముక్తి శు
ద్ధాంతవినోద! దీనజనతావనకారణజన్మ! నాగురూ! 91

పాపము, సౌఖ్యపుమ్ముసుఁగుఁబై ధరియించి, ఘటించినప్పుడా
చాపలముత్తరించికొను జ్ఞానము నాకడలేదు-నీవె నా
కాపుగనిల్చి యట్టి యవకాశమె యివ్వకు, తండ్రివైన నీ
ప్రాపున నాడనిమ్ము-పసిబాలకు పోలిక నన్ను, సద్గురూ! 92

తలఁపులె కార్యరూపమును దాల్చను-బండిన యప్పుడట్టిచోఁ,
దలఁపులు చెట్టలైనను కృతంబులు దూష్యములౌను, మన్మనో
నిలయమునందు నీవెపుడణీయము దివ్వెగవెల్గి, కల్గు నా
తలఁపుల సంస్కరించుము, నితాంతదయాపరిణాహ! సద్గురూ!93

ఆశకుఁబాదు నీయభయహస్తము నాతలపైని నిత్య సా
ధాశనచంద్రికాలలిత తాణ్డవముల్ జెలఁగింప, భావనా
కాశమునందు నీవొకఁ డఖండరసాకృతి వెల్గు వెల్గుచున్,
నీ శివతాతికాంతులను నింతువుగాక! యెడందలోపలన్. 94

చీకటికోనవంటిదగు జీవితమందున శాంతిలేశమున్
లేక, కృశించిపోయెడు మలీమససంధ్యలయందు, స్వామి! సు
శ్లోకము-నీస్వరూప-మెదలో వికసించి, పవిత్రశాంతి స్వే
చ్ఛాకిరణంబులన్ వెలుఁగుఁజల్లుచుఁ దృప్తునిఁగా నొనర్చుతన్.95

స్వామి! యసంఖ్యలౌకికవిపత్తులఁబోరి, యలంతఁగూరి, వి
శ్రామముఁగోరు నాయవసరంబుల నీవొక మాతృమూర్తివైఁ
ప్రేమతుషారబిన్దునిబిరీసము—కల్పక పల్లవావళీ
కోమలమైనచూపు నొడఁగూర్తువుగాత! యెడందలోపలన్. 96

పలికిన, నూరకుండినను, బాడిన, నేకడఁజుట్టుచుండినన్,
నిలిచినఁగాని; నీచరణనీరజముల్-కరుణాప్రసన్నముల్-
కలకలనవ్వినట్టులు, వికస్వరరూపములైన యట్లు; నా
తలఁపున నిల్చుఁగాత! జనతాపనివారణకేళి సద్గురూ! 97

కలలెల్ల నీవయై వ
న్నెలు చిలికెదుగాత! సుగుణనీరధి! నీ క
న్నులలోని కాంతులే, నా
కలలకు జీవంబులౌనుగాత! గురూజీ! 98

అనునయశీతలమ్మును, దయాభరమంజరితమ్ము, పోస చి
క్కణముగు నీకటాక్షము వికస్వరకల్పకపాదపంబు—నా
మనమున నిల్చుఁగాత! మనుమానముచేఁ గొడిగట్టినట్టి శాం
తనిభృతసుందరంబయి తనర్చెడు, చిక్కనిప్రేమ దీపమై. 99

నీవే పలికించితివో!
దేవా! ముత్తెములవోలు దీవెనలిడి, తీ
వ్రావేశభాసురంబు—ము
దావహమగునట్టి నీ ప్రథమశతకంబున్. 100

పదహాఱిదిన్నగా వెనుక
పాటున వచ్చెదవేమి? యూరకే
బెదరఁగఁజేతువేమి?
వలపింపుల తియ్యనిచూపుఁ జూడకే
యదలిచిపోదువేమి?
నిలువంతయుఁ జెమ్మటపోసె, నీదు స
మ్మదమిఁక బెండుగాను?
నొకమాటయునాడవిదేమిరా? ప్రభూ!

విభూతి శతకము,

శ్రీరమ్యంబగు రూపుతోఁ బతితవ్రాత్సిముల్ గటాక్షించి, సం
సారక్లేశపరాఙ్ముఖత్వసు ఖసాక్షాత్కారతాసిద్ధి—స
ద్వైరాగ్యంబు ఘటించి, మోక్షపదవీభద్రాత్ములం జేయు సా
కారబ్రహ్మము—సద్గురున్-సకలలోకస్వామి, నర్చించెదన్. 1

లోపల వెల్గువెల్గులకు రూపము వచ్చుటటుండ, బ్రహ్మ వి
ద్యాపరిపూర్ణతాఘటితమైన రుచిస్ఫురణంబుతో-జగ
ద్వ్యాపకుఁడైనవాఁడు-భగవంతుఁడ నిక్కమ్మయైనవాఁడు—భ
క్తాపదఁ బాపువాఁడు-గురుఁ డస్మదుపాంతములన్ వెలుంగుతన్.

ఎవ్వనియేని దర్శనములిచ్చు సమస్తము, భక్తకోటియుం
దెవ్వనియేని నవ్వుగురియించును-శాంతియుఁగొంతకాలము,
దెవ్వని యూర్పులందు జనియించెనొ ప్రాఁబలుకట్టి, ముక్తికిం
దివ్వె-పరాత్పరుండు—గురుదేవుఁడు, మాకు ననుగ్రహించుతన్. 3

తానుఁబరాత్పరుండనెడు తథ్యముఁగప్పట కెట్టి వింతయో
గాని జరించు, మానవునికైవడి నొక్కొకసారినుండు, న
జ్ఞానివలెన్, శిశుక్రియ-ననంతవిలాసవిశేషపుష్టితో
ద్యానము-సద్గురుండు-సతతమ్మును మమ్ము ననుగ్రహించుతన్.

నవ్వులపువ్వులన్ గపటనాటకముల్ పచరించువాఁడు, పై
నెవ్విధినైన లోఁబడక నింద్రియముల్ వలగొన్నవాఁడు, ఁదా
నివ్వెఱపాటుఁగూర్చు రమణీయవపుఃపరిణాహి, పాపికిన్
దవ్వగువాఁడు-సద్గురుఁడు-దారమతిన్ మము వెంటనంటుతన్. 5

అక్షినిడాఁచికొన్న నిటలాక్షునిఁబోలి, విభూతులెల్లఁ బ్ర
త్యక్షము సేయువాఁడు,—కమలాక్షునిపోలిక లోకరక్షణా
దీక్షితుఁడైనవాఁడు-గురుదేవుఁడు, బ్రహ్మనుబోలి వేద సం
శిక్షకుఁడైనవాఁడు, దయసేసి నిరంతర మోముచుండుతన్. 6

చిరముగ మూకమై తపము సేసెడువాఁడు, పవిత్రపన్నగా
భరణములేనివాఁడురు కృపా పరిపూర్ణవిలోచనాబ్జని
ర్ఝరముగఁ జూపుతోఁ బతితులన్ గరుణించెడువాఁడు, శిష్య హృ
త్సరముల నేలుఁజేఁడు దరితోఁ గనిపెట్టునుగాత మమ్ములన్. 7

రాముఁడు తానయై విధికి రామునిఁగొల్చెడివాఁడు, భక్తిహృ
ద్భావములఁ బొంచి చెట్టతలఁపుల్ గురిసేసెడువాఁడ, గవ్యమా
యామోహితుండువోలె నరుఁడై వ్యవహారము సేయువాఁడు, మా
యామృదితుండుఁగాని గురుఁడాప్తుల-మమ్ము సముద్ధరించుతన్.

కారణజన్ముఁడై నిజముఁగప్పి పరీక్షయొనర్చువాఁడు, మం
దారమనోజ్ఞమూర్తి, జనతాఘనతాప కరాళవృత్తికిన్
దీరుగఁడైనవాఁడుఁ, దరితీపుల నెయ్యము సేయువాఁడు, కాం
క్షారహితుండు, శిష్యహితకర్మరుఁడౌ గురుఁడెప్పుడోముతన్. 9

నా కవితాకుమారివలె నవ్యవిలాసములేనివాఁడు, ప్రే
మైకనిధానమైన హృదయంబునఁ దల్లినిబోలువాఁడు, ము
గ్ధాకృతి నొక్క చిన్నిశిశువన్నను, జాలనివాఁడు, భావముల్
వ్రాఁకిన పెద్దవాఁడు గురువర్యుఁడు—మమ్ము శమించుఁగావుతన్.

మానవుడందమన్న నతిమర్త్యము నీచరితంబు, దేవుఁడే
గానియటన్న నాకథలు కల్పితమంచని త్రోసివైతు వీ
వే, నినునేగతిన్ మదిగ్రహింతుము? దైవమొ? కాదొ? చెప్ప వ
య్యా! నయనమ్ములున్న జనుషాంధులఁ జేతువు మమ్ము, సద్గురూ!

ఇక్కడఁ గూరుచున్నపుడె యెక్కడనో యొకభక్తునింటిలోఁ
జిక్కకచిక్కి సాపడి వసింతువు, వేఱొకచోట-బాధచే
స్రుక్కెడు శిష్యునిన్ మృదులసూక్తుల నూరటఁ దీర్తు-వింతకున్
నిక్కముఁదెల్పవోయి! గురు! నీవనుబెందరొ? లెక్కపెట్టనన్. 12

తలగడచేయిగా నిదురఁదాల్తువు వచ్చినవాఁడవోలె, నా
"మెలఁకువనిద్రలో", సకలమేదినిఁ జుట్టెదు, నమ్మికొన్న భ
క్తులకునుఁ బుణ్యరూపమయి దోఁచెదు, నీయది నిద్రయన్న మా
మెలఁకువ వ్యర్థమై వెలినిమీలిత నేత్రులమౌదు, మోగురూ! 13

మఱియొకసారి నీలములు మాటిన చిక్కనిచూపులెత్తి, యం
బరమునఁజూచి, ఫక్కుమని పైఁబడినవ్వెదు, నవ్వుటంచులన్
విఱిసికొనంగ, నిర్మలకవేరసుతాచలదూర్మికంకణ
స్ఫురితనిసర్గశైత్యములు-పుణ్యఫలంబులు—భావమంజరుల్. 14

ఇంకొకసారి మమ్ముఁగని హెచ్చరికించెదు, మోక్షకామినీ
కుంకుమపత్రభంగములకున్ జిగి ముత్యపుటంచుదిద్దు, ని
శ్శంకమనోజ్ఞహాసముల, స్వామి! యపత్రపలోఁగిపోయి సా
శంకములైన చిత్తమృగశాఖము లొక్కటఁగ్రేళ్లు దాఁటఁగన్. 15

పాటలవల్లికీమృదులపల్లవభా పరిభావియౌ జటా
జూటముసళ్లవోఁ, బికిరిచూపులతో నజుచూచి, మస్తము
న్నాటితమున్బొనర్చెదవు, నాగురుదేవ! తదీయ మర్థమున్
బాటనసేయ నేరక మనంబులు—బుద్ధులు-సందడింపఁగన్. 16

కలగనునట్లు తండ్రి! చిబుకంబున హస్తము నూఁది, తీవ్ర ని
శ్చలతరదృష్టులన్ తతదిశావలయంబునఁ గ్రుమ్మరించి, ని
ప్పులసెగవోలెఁ గాంతిఁగడివోవగ నూర్చెదు-పూవులట్టి నీ
తలఁపుల నగ్నిఖండములు దార్చిన నెవ్వగలేవిరా! గురూ! 17

విరిసినతమ్ములట్లు 'గనువిందొనరించెడు కన్నుదోయి, కో
టరమునయందుఁ బుల్గుల విడమ్బునఁజూపులు, సుళ్లుజుట్టు నెం
దరయుక—నిన్ను నీవె మహితాదృతిఁజూతు, దుష్పార్వశైలకం
దరమునఁదొల్లి శంకరువిధంబునఁ జూచుట కర్థమేమిరా? 18

కలకలనవ్వు—నవ్వుల నిగారపుఁగాంతులలో ననేకమై
పలుకులు, చిన్నచిన్నగ విభక్తములై దెగిపోననేవొ-ప్రాఁ
బలుకులు మాటలాడెదవు, స్వామి! గభీరతనైఁవలేని పి
ల్లలతలిరుల్ దలంపుల విరాటములౌచు పరిభ్రమింపఁగన్. 19

చాతురిజారిపోవ నెకసక్కెములాడెదవేమి! తండ్రి! మా
యాతన నీతలంపునకు నంటినదో, మరిలేదొ? మేనిపైఁ
గోఁతకు కారమున్ మెదపి కొట్టెదవేమి, దయావిహీనతా
శాతములైన వర్తనలు జ్ఞానులకంటిన విద్యలేమిరా?' 20

తెగువగ నెప్డొ కోటరముఁదీర్చిన యువ్వయుఁవోలె, నొర్మిపై
మంగుదలకెల్ల నింటితనముల్ వచియించెద వానవెట్టుచున్,
మంగలకు నీతిసెప్పెదవు-మౌని! తపస్వులయందువోలె, నీ
వగణితవక్రవృత్తులు గృహస్థులయందును దొడ్డవాఁడవో! 21

అవునొకసారి పెద్దవ్యవహారవిదుండవువోలె మోయు నీ
యువు, మఱియన్యులన్ జదురులాడెద, వాడినవానికెల్ల నే
ర్పవియుఁగఁ గొట్టి సెప్పెదు గదయ్య! భవన్నటనాధురీణతా
నవనవలీల లెన్నియయునన్ గల వెవ్వరు దేల్తు? నాగురూ! 22

పలికినమాటయే మఱలఁబల్కెదు, చూపిన యట్టి భావమేం
యులయుక సోగబొమ్మముడియందు లగింతువు, చేసినట్టి చే
ష్టలెవరిఁజేసె దెందులకు? స్వామి! పదింబదివల్లె వేతువో
కళయొక నిత్యసుందరసుఖంబను నీతి సముద్ధరింతువో! 23

పులకలిగిర్చు హస్తములముద్రలు పట్టి, హసించు మల్లెపూ
వులకెన్నయైన చూపులనుబూనిచి,-చూపులగేకులందు నీ
తలఁపులుదీర్చి,లేఁదలఁపుదారులభావముఁ గుప్పుచున్ రసం
బులఁబ్రకటింతువేమి? పలుపోకలఁజిక్కని దేవకన్యవై. 24

నాగురుదేవ! నీభరతనాట్యమహంబులలోని సర్గరుఖం
పాగతివోలి భావములుపారుట గన్గొని, నాతలంపులున్
రేఁగెడుం, నెచ్చటోపలవరింతు వియచ్చరకన్యకాసుధా
భోగమనోజ్ఞగీతములు పూచిన—పండిన వింతదీవులన్. 25

శారదరాత్రివేళల మంసారవిలోచనపింఛికా పరి
ష్కారవముతోర్వమైఁ, భువనసంతతిదక్కఁ గొనంగ—రాస లీ
లారతిఁ జొక్కినట్టి చవులందలపించెద వేమొ! దివ్యబృం
దారమణీయభూవములఁగదా! తొలినాట్యములో జగత్ప్రభూ! 26

అలరులఁబోలు వ్రేళులు లయానుగుణంబుగఁ ద్రిప్పిత్రిప్పి, భా
వలతలఁబెంపుఁ దీర్చెదవు, స్వామి! యిదెక్కడి కర్మమయ్యో! నీ
జిలుగు పిసాళికన్నుల రుచిన్ గనుబొమ్మచలించినంతనే
నిలువున నీరుగాఁగరఁగి నిల్తును నేనొక ముగ్ధరాధనై. 27

ఘల్లుర మంచుమ్రోయు చిరుగజ్జెలనాదములేక, యే లయా
భ్యుల్లసితంబు సూపునలవున్ గటకాముఖహస్తముద్రతో
నుల్లము దూరనేయు పిడియొప్పనుఁ జూచినదాది ప్రేముడుల్
చల్లెడు నీస్వరూపమె నిజంబుగ వ్రేలెడుఁ గన్నులందునన్. 28

నావెనువెంటనే మధురనాట్యములాడెదు, చూచినంతనే
లేవిదియేమి చోద్యము? భళీ! శ్రుతిసౌధవిహారియౌ జగ
త్పావనమూర్తి యిట్లుపసివారల పోలిక నవ్వి యాడునే?
తావులు గ్రమ్ము నీసుచరితమ్ములు—కన్నులు నమ్మలేవురా! 29

అరపిరిచెక్కులన్ మధురహాసము బంగరుపూఁతఁబూయు, సుం
దరమధురమ్ముగాఁగఁ గరతాళముఁదట్టెదు, వెన్కఁజూతు నా
యెరుఁగనివాఁడవోలె గమనింపవు-చూడకయున్న ముగ్ధమం
థరహాసితంబుతో సుమకటాక్షము గ్రుమ్మెద వెట్టివింతరా? 30

ఆల తలంపులందు మధురాశలు పూవఁగఁగాచికొన్న, గో
పాలకమూర్తి! ధేనువుల భంగిమమున్ గరుణింతువో! జగ
త్పాలకముల్-గటాక్షములు—వాల్తువో! యాశలు పండఁజేతువో!
వేలములాడి మేనివిరి, మెత్తువో? అంతటిభాగ్యమా! ప్రభూ!

నేనొకధేనువై, సొగసునింపిన, నారమణీయశృంగ కో
టీనవకుట్మలంబుల గడింతువు పట్టుల కుచ్చులన్, గళల్
పూనినకన్నులందుఁ దడిముద్దులఁబెట్టెద వేమొ? శుష్కవాం
ఛానిబిరీసమీ-మనుజజన్మము-నాపయి నెత్తితేమిరా! 32

అరవిరిదండ శృంగములయందు, లలాటమునందుఁ గుంకుమం
బరుతను గర్ణికారసుమహారము, విచ్చిన యంఘ్రులన్ మనో
హరమగు పచ్చిలేఁబసపుటందముతోడ, వసంతకోమలా
భరణ యుమాకుమారివలె, భావము పండఁగఁజేయునా! ప్రభూ!

కరువునుబోసినట్టు లొడికమ్ముల వ్రేఁతల జీవనమ్ము, ఫు
ల్లరుచిరమూర్తి! నీవు-వ్రజరాజు చరించెడువేళ, నీదు మే
నొరసి యనన్యసౌఖ్యచలితోర్ములఁ వ్రాఁ గనువైచియున్న నా
పరువముఁజూచి నీవె పెరవానివలెన్ వెఱగందువా? ప్రభూ! 34

యామునభూములం, జలదులంశ యొనర్చెడువేళఁ, జంచలా
క్షీమహనీయమణ్డలవశీకృతుఁ, గన్గొని, సోపహాస ల
జ్జామధురార్ద్ర దృష్టులను జల్లుచుఁ బూజయొనర్తునేమొ? కా
నీ, మనుజత్వమిచ్చితివి నీమది యెంతటి కర్కశంబురా! 35

నాఁటిబెడంగులన్ విడచినావనుమాటయెకాని, నీకు నే
లోటుర! మంచిముత్తెపుసరుల్ దల్పైని శిఖండదామమున్
బాటనసేయుమిన్నొసలిపైఁబడు వెండ్రుకలన్ని యున్నియున్
నీటుగ హత్తికొన్నయవి నీకిపుడున్, దొలినాఁటి పోలికన్. 36

అలనుఁగాచినావు, మునుపంగదతోదురపిల్లిచున్న భ
క్తాళినిఁగాచినావిపుడు కమ్మనివేణువుఁబూని రాగల
క్ష్మీరమణీయమూర్తిఁ గులికించితి, నాఁడును నేఁడుగూడ లీ
లారసమిచ్చి మాహృదయరాగము గొంటివి, భేదమేమిరా! 37

నీవు కిశోరకృష్ణుఁడవె నిశ్చయమోయి! గభీరవృత్తికిన్
దావలమౌ భవత్సుచరితమ్ములుఁ, నాఁడును నేఁడు—భక్తచే
తోవహముల్, ధరావలయధూర్వహముల్, గనులున్నవారు నీ
పావనమూర్తి గ్రోలెదరు భక్తిపుటంబుల—లేక లేదుపో! 38

నేనెటనున్న నావెనుకనే చరియింతువు నీడవోలె, స్వా
మీ! నినునేగతిన్బిలుతు? మిత్రుఁడవందునో దండ్రియందునో?
యానతియిమ్ము, మజ్జననియందునొ! నా కడమాటఁ జెప్పనా?
దీనుని నన్నుఁ-గాచికొను దేవుఁడవందును సుమ్ము! నాప్రభూ! 39

పదహతిఁదిన్నగా వెనుకపాటున వచ్చెదవేమి? యూరకే
బెదరఁగఁజేతువేమి? వలపింపుల తియ్యనిచూపుఁ జూడకే
యదలిచిపోదువేమి? నిలువంతయుఁ జెమ్మటపోసె, నీదు స
మ్మదమిఁక బెండుగాను? నొకమాటయునాడవిదేమిరా? ప్రభూ! 40

ఆకుచలించినంత పవనాహతి నీసడియంచుఁజూతు, మా
ర్ధ్వీకమదారుణంబయిన తిన్ననికంఠము నెత్తి కోయిలల్
గేకలువెట్టినంతఁ బరికింతును వేణునినాదమంచు, నా
యాకులపాటు నీకు నగవైనది—యెంతనియేడ్చి కొందురా! 41

కలువలతోడనే బొమిడికంబు రచించితి, పెద్ద నెమ్మి యీఁ
కలుసవరించి; మల్లెలనుఁ గట్టితి లేమొలనూలు, కొండ గో
గుల్లఁ గడియాలుఁదీర్చితిని, కూరిమిఁగైకొనలేవు వింత బా
గులవసివాఁడ! యెవ్వరికిఁగూర్తును! కన్నులఁజూతురా? ప్రభూ!

కనుఁగొనయంచులందు కళఁగారఁగఁజూచుట యొక్క వింత, పై
కొని నెఱమావిపూఁత గిలకొట్టుచు నవ్వుట యొక్క వింత, వి
న్ననియెలుఁగిచ్చి ముగ్ధవచనంబులు పల్కుట యొక్క వింత, యెం
ప్పిననెఱకాఁడ! నీచెనఁటివింతల నెన్నిటిఁజెప్పి కొందురా! 43

రా మధుముగ్ధమూర్తి! యిటురార, సుగంధిలకీర్తి! చక్కన
య్యా! మదమత్తగోపవనితాంతరమానము దోఁచికొన్న దొం
గా! మిడిమేలపుం వయసుకల్లరిచేఁతల మోసపుచ్చి, యే
లా మదిఁదూలఁబుచ్చెదవురా? అతిలోకవిలాససుందరా! 44

రాలుఁజిగిర్చు చూపుల కురఙ్గముపోలికఁ జూతువేమి? ముం
గ్ధాలసమూర్తి! పాటలజటాభరణంబు శిరీషమాల, పై
పైలయుసూపఁ గన్బొమలవంచుచు నాట్యముఁ దీర్తువేమి? శో
భాలులితాఙ్గ! నీమనసు పజ్జల నేతలఁపుల్ ఫలించురా? 45

పరుగిడిపోదు వెవ్వరినో పట్టెడువాఁడవు పోలెవెంట—నే
మరి—యొకరాయివై నిలుతు మౌనముగా నలవచ్చికన్నులే
దెరువవ, దెంతపిల్చిననుదీయనిపల్కులఁ బల్కవేమి! యే
ర్పరుపఁగరాని నూతనవిలాసము లెంతటి చేఁతలో! ప్రభూ! 46

మంకెన పూలరేకులను మచ్చరికించెడు నీదు మోవిపై
నింకిటపొంగఁజేయకుమ! యీతెలిముత్తెపునవ్వుపాట్కకై
రంకు సమూహమాత్మపలలంబుల నంకువ పెట్టునట్లుగా
సంకటపాటుఁ జెందితిమి—చాలును నీచెలికారపుఁగతల్. 47

అడ్డపుఁదారులందు చరణాబ్జములుంచి, భయమ్ములేని యా
పద్దయువోలె దూఁకెదవు, స్వామి! కఠోరములైనముండ్లు నీ
కడ్డమురావా! కోమలపదాగ్రము లింతకు వాడు చెందునో!
గడ్డముబట్టి వేడెదనుగా! రహదారినిఁ బోవరా ప్రభూ! 48

చుఱుకునఁ గంటకంబొకటి చొచ్చిన నీపదమందు, వెంటనే
చుఱుకున నామదిన్ నిశితశూలము సూడును—నీదు మోవిపై
నఱవిఱినవ్వు భక్తులకు నామెతఁబెట్టిన యంత నామనోం
తరమున వేయివెన్నెలలు నాట్యములాడునురా—జతత్పతీ! 49

అగణితకాంతి చంద్రికితమైన మనోహర వక్త్రమెత్తి తీ
యఁగ నొకమాటపల్కితివ? యాసలుదూయును నాకు, భాగ్యముల్
జగమునవెల్గి త్రుళ్లిపడు చందముదోఁచును, గన్నులందు ధా
రగ స్రవియించు బాష్పములు-లజ్జకు లజ్జయెలేదురా ప్రభూ!

మాటకు—నే శిరీషకుసుమాంగిని గోపిక, నీవె యీ జగ
న్నాటకసూత్రధారి యదునాథుఁడు—పై వయినేమి చెప్పనా
బోఁటులనేనె రూపగుణభూషిత, నప్పుడు నీవె నాదు మో
మోటముఁగోరి, మేనలసిపోదువా పోవవా? యేమిరా, ప్రభూ!51

అచ్చపుఁబూలవంటి దరహాసముతావులు కెంపు మోవిపై
నచ్చుపడంగఁ, బుణ్యఫలమై మనయింటికి వత్తువంచు నే
ముచ్చట నెన్నిదుస్తులనొ పూనితి, మార్చితి, స్వామి యింతకున్
వచ్చుటటుండ వత్తువను వార్తయుఁరాదు—జగన్మనోహరా! 52

పూవులమాల లెవ్వరికిఁబూనుతు వాడునొ యేమొ? చందనం
బే వలరాజుదేహమున కింపుగఁబూయుదు హేమపాత్రలం
దావిరియౌనొ నానిడుదకాసెగ యూర్పుల నింక కన్నులన్
జీవము లెట్లు నిల్పుదును జిక్కకపారునొ యేమొ? నాప్రభూ!53

అవునవులే! మహాబిరుదమందిన పెద్దవు! చిత్తమేర్చు ప్రో
డవు! పిడిబాకుచూపులు గడల్కొనఁజూచుట యేమి దాన్నిపైఁ
గవకవనవ్వు టేమి!-గడుకల్లరిమారివి బాసదప్పు గా
రవమది నీకె దక్కినదిరా! సవిలాసకటాక్షసుందరా! 54

పలికిన ముత్తెముల్ ప్రిదిలిపారునొ! లేఁతగులాబివంటి నీ
తలఁపులు జారునో! నవసుధామధురంబగు పల్కుపల్కి నా
కలకిలికించితంబునకుఁ గాంతులుదిద్దుట మేలొ! లేక పూ
వులవలె నిట్లె మౌనమునుఁబూనుటమేలొ యెఱుంగఁజెప్పరా!55

వచ్చెదనంచురాని మంగవాఁడవటంచన బేల యిప్పుడే
వచ్చితి! నీవుఁ నర్చిన యుపాస్తి గ్రహించితినంచుఁ జూపి నా
కచ్చెరుపాటు గూర్చెదవయారె! యనేక శరీరవృత్తి నీ
కచ్చినవిద్య యౌనుగద! యావ్రతమానస పశ్యతోహరా! 56

ఏతనువెత్తివచ్చి భుజియించితి నాగృహమందు భక్తిచేఁ
గాతర్మమైన నానిడుదకన్నుల నెవ్వరి రూపుగంటి భా
వాతురమగ్ధ మీహృదయవల్లకి నే హృదయేశుమూర్తి సం
వీతమ్మలైన గానములు వింటివి? నిక్కము దెల్పరా ప్రభూ! 57

భీతమృగీవిలోలములు విచ్చిన కల్వలపూలు సంభృతే
చ్ఛాతత భారభుగ్నములు చల్లనివెన్నెల చాలు బాష్ప ధా
రాతిగముల్ సరోజముకులాతినిశాతమ్మలైన యట్టి నా
కాతరదృష్టి మంజరులు కంఠమునన్ బెన్నవైవలేదురా? 58

భోజనవేళయందు మొగమోటముఁబూనితి వేమొ! నీకు నా
పూజలు నచ్చెనో! వితగఁబోయెనొ! నెమ్మదినత్తిఁజేసి నీ
రాజనమెత్తినానొ! కలలన్బడి విస్మృతిఁజెందినానొ! యు
ద్వేజితవృత్తి నెన్నిచెడుతెర్వులఁజొచ్చి పరీక్షసేతురా! 59

బాధితభక్తలోక ఘనపాపనివారణశౌణ్డమైన నీ
పాదములందు వాసనలువండిన గొజ్జఁగినీరు వోసి స
వ్మోదముసేసినానొ-తడివోవఁగఁ గొంగుల నొత్తినానొ లే
దో! దయసేయవేమి? కొతుకుంచిన నాపయినొట్టురా ప్రభూ! 60

చక్కెరపాలువోలె సరసంబుగఁ జల్లగఁబల్కు మోదముల్
గ్రుక్కిళులిచ్చినానొ! వలగొన్నభయంబున దావుదావునన్
నక్కుచుఁ బుల్గుకూనవలెనై మరుమాటయె లేక యుంటినో
నిక్కముఁదెల్ప వోయి విభు! నీకు సభక్తి నమస్కరించెదన్. 61

ఏమది? కామరూపముల నెత్తెడు నేరుపులున్నవంచు నే
మో! మదిలోనఁ దుళ్ళిపడిపొంగెదు నేరుపు నిక్కమైన స్వా
మీ! మఱినేను గావెలయుమీ! గనులారఁగఁజూచి చూచి యా
నీమహనీయపాదముల నించెదఁ జూపుల క్రొత్తముత్తెముల్. 62

నీవు క్షణంబులోపలనె నేనుగమారెదవోయి! యోగవి
ద్యావశ్యమై యనంతరము తత్పరిణామము నుజ్జగింతువున్
గేవలభక్తితో భ్రమరకీటము వోలిక నెన్నియేండ్లకో
నీవుగ నౌదువేమొ! మయినేనగు జాడలుకావురా ప్రభూ! 63

నాకును నీకు నొక్కటె మనంబయినన్ మఱినీవె యౌదునో!
నాకల యాస్వతంత్రత యనంతము భక్తిసుఖంబు లీనమై
లేకయెపోవు నేమిరభళీ! యికచాలు నభేదభక్తి స్వే
చ్ఛాకలకోకిలమ్ముపలెఁ జల్లఁగఁబాడఁగఁ నీయురా ప్రభూ! 64

నేనినుఁగొల్చు భక్తుఁడయి నీవు మదక్షులనీడలందు లీ
లానటనంబుసేయు ప్రజరాజుగనున్న నిఁకేమి లోక వాం
ఛానిగడంబులన్దగిలి చావక నిర్మలమోక్ష లక్ష్మికిన్
దానకమైన నీగుణకథల్ వినుతించి తరించి పోయెదన్. 65

స్వామి! చలజ్జ తేజముల చాయలు పొంగిన చూపులెత్తి నా
నోములు పండఁజూతువా? మనోరథముల్పులకింప నిల్చి నా
తో మఱుమాటలాడెదవా! తుందిలమౌ కరుణాభరంబుచే
కోమలహస్తమెత్తి యొడఁగూర్తువా! నీతొలితాకుఁ జల్లగన్. 66

ఏగతివత్తువోయి! వచియింపుము ముందె చిరత్నరత్నశో
భాగణనీయమై జిలుగు బంగరుఁ జిల్కలతోడ మన్మథా
జ్ఞాగమ సూత్రపఙ్క్తులకుఁ జక్కని వ్యాకృతివోని తేరిపై
ప్రేగుగనిల్చి యొక్కపృథివీపతివై కనువిందొనర్తువో| 67

ఘల్లురు ఘల్లుమంచుఁ జిరుగజ్జలు పాటలువాడ రాగముల్
చల్లెడు పద్మరాగమణిసంతతిలేఁజిగురీన నంచులన్
ద్రుల్లెడు నాణిముత్తెముల తోరణముల్పైరలాడ బంగరున్
బల్లకియందు వచ్చెదవొ స్వామి| విలాసము సందడింపఁగన్. 68

మల్లెలతోఁడగట్టిన విమానములో నవకల్పవల్లరీ
పల్లవచామరంబులను వైవఁగఁజుక్కలె కన్నెలౌచు రా
జిల్లెడు నీల కృష్ణతులసీమధురాంగముతోడ వచ్చి నా
యుల్లముఁ జల్లఁజేసెదవా| యోయి! శిఖండవిముగ్ధకుంతలా!69

క్రొవ్విరి మల్లెమంజరితకుంతలభూమి, శ్రవోయుగంబునన్
మవ్వపు కర్ణికారములు, మధ్యమునన్ సుమకాంచి, మానమున్
ద్రవ్వెడు పారిభద్రముల దండలు నేతులఁబూని, నీటుగాఁ
బువ్వులరంగఁడై మెఱసిపోవుగదా| జగదేక మోహనా! 70

ఇట్టులై సద్గురుండవయి యీపరిణాహిజటాళితోడ, నే
కట్టునుఁ బొట్టుమార్చకయె, కమ్మనిపూవుపెడందతోడనే
నెట్టనవచ్చితీరవలె నీ మటుమాయలవిద్యఁజూపినన్
ఱొట్టుసుమీ! యింకెన్నటికినుండవు తీయని భావబంధముల్. 71

నీకురుచించునట్టి కమనీయపదార్థము లెట్టివెట్టివో
నాకెఱిఁగింపు ముందుగనె నాహృదయాంతరరోచి! ముగ్ధభా
వాకరమూర్తి! ప్రాణములైనను నర్పణఁజేసితెచ్చి నీ
రాకకుఁ గాచియుండెదనురా! దళితేంద్ర దృషన్మహోచ్ఛవీ! 72

కలకలలాడు వెన్నెలలకైవడి శీతలమై, గులాబి తే
కుల రసమూరినట్టి చిరుగొజ్జఁగినీటనుఁ బాద్యమిత్తునో!
పిలపిలదోఁగు బాష్పముల వెచ్చనిధారలు గ్రుమ్మరించి పై
నొలనెడునూర్పు వేడి తడియొత్తుదునో నెలవీఁయరా ప్రభూ! 73

గిలుకుమెఱుంగుటందియలఁ గ్రిక్కిరియన్చిరుమ్రోఁత, మోవిపైఁ
గల దరహాసవల్లరులు గ్రమ్ముముఖంబది యందగించునో!
పలపల కంటినీరురలిపారెడు చెక్కులతో, హతాద్వ్యథా
కులితముఖమ్మెదుర్కొనఁగఁ గోరెదవో! వివరింపరా ప్రభూ! 74

తరుణసరోజదామములు దామవివేలలో! యురంబునన్ మనో
హారతులసీవినీలదళహారము వేలలో! శిఖండముగ్ధశే
ఖరమునఁ దావులొత్తుకొను కల్వలదండలు గోరికొందువో!
విరిసెనపూల పుణ్యములుఁ దీర్చెదవో! దయసేయరా ప్రభూ! 75

నున్నదనంబుగా నలుగు నూరుదునా! కనుదోయిఁ దీర్పఁగ౯
బ్రన్ననికజ్జలం బిడుదునా! కురులం దడియొత్తి దేర్పఁగ౯
సన్నజరీటువాలుఁ గొననా! యిదె కంకతికమ్ము చాలునా!
తిన్ననిదర్పణం బిచటఁ దీర్తున! యొద్దియు విస్మరింపనా! 76

అడుగులఁ నేల్పై నిడెదనందువు స్వామి! కఠోరభూమిపై
నిడుటది యేమి? నీపదము లేద్తరఁ గందకయుండు టేమి? నా
యెడఁద సుఖించు టేమి? తగునేమిర! ప్రన్ననివెల్లపట్టుప
చ్ఛదముల విచ్చియుండెదను సద్మమున౯ దయసేయురా ప్రభూ!

వచ్చెడుదారినే యెదురువత్తును, త్వత్పదపద్మజాతముల్
గ్రుచ్చి-కవుంగలించుకొని-క్రొవ్విరి దండలువైతుఁ, గౌతుకా
భ్యుచ్ఛలితంబులై యెదురుపొంగులు వోయెడు చూపులెత్తి, పై
పెచ్చుగరేఁగు నీహృదయవీధి లగింతునురా! జగత్పతీ! 78

క్రొమ్ముడివీడి రొమ్ముపయిఁ గుంతలముల్చెరలాడఁ, దీవ్రవే
గమ్మునఁ బాఱగా నసదుగొనసియాడ, మధూళమాధ్వి వా
క్యమ్ములు వల్కఁగా గళమునం దెలుఁగున్వణఁ కాడవచ్చు, నా
కమ్మనివాలకమ్ము నిడుగన్నులఁ జూతువురా! మనోవశీ! 79

ఈ నినుఁజూచునప్డు-నిలువెల్లనుగన్నులు, సేవలో సుఖం
బానెడునప్డు-నాదు నిలువంతయు చేతులు, పల్కుపల్కు నీ
యానతిఁ గోరునప్డు-నిలువంతయు నోరులు, నీస్తవంబునం
దేనురమించు నప్డు-నిలువెల్లను కంఠము లీయురా; ప్రభూ! 80

పల్లకిఁబూని పంచమముఁ బట్టుదునో! మఱిలేక రమ్యమౌ
పిల్లనఁగ్రోవి తారశ్రుతి వెట్టుదునో! జయదేవుమాధురీ
పల్లవితంబు షట్పదినిఁబాడుదునో? మఱి, సూరదాసరా
గోల్లసితం బొనర్చుదునొ! ఓ నవనీతసమానమానసా! 81

రాగములందు నాహృదయరాగముఁ జిమ్ముచు మార్గరీతితో
నే గమనించి పాడుదునొ! నీవొకశాస్త్రపయోధి-లేక దే
శీగతి జన్యరాగములు సెప్పుదునో! స్వరనిర్మితిన్ హృదు
ద్వేగముఁ గోచరించెదునొ! పింఛకలాపరిశోభికుంతలా! 82

తాళము దప్పెనంచుఁ గరతాళముఁ దట్టెదవేమి యోయి! భా
వాలసమైన నామఱి పాటునుఁ జూడవొ? పూలరేకులీ
తేలఁగవైచు నేత్రములతీరు గ్రహింపవొ? నీవు ముందటన్
బోలఁగ నిల్వఁగాఁ దెలివివుట్టునె? దేహము విస్మరింపనే! 83

ఈ నిబిడానుభూతిపలుకే బెకలింపదు, తండ్రి! పాటయే
తానముగాఁగ మారినది, తానమ్మువై పయి రాగరూపమున్
బూనినదింక రాగమునుబుట్టక రోదనమేమి నిల్చునో!
మౌనమె దక్కునో! మృదులమానస మెంతటి బాధసేయురా! 84

నీవు మహేంద్రచాపరమణీయుఁడు చూపులఁ బచ్చిముత్తెముల్
గ్రోవులఁజిమ్మునప్డు గనుఁగోనలుమూతునొ యేమొ! సౌఖ్యమూ
ర్ఛావిధియాన దీరఁ గనులన్ గననోచఁగనైన నీదు మా
కావలమేమిరా! కుసుమకల్పము మానస మేమిరా, ప్రభూ! 85

చూడఁగలేదవజ్ఞతను సూపెనటంచని తప్పనెంచి, పా
రాడవొ యేమొ! నాకనులయుంచుల, నాహృదయంబులో, రుచుల్
వాడని గద్దెపైఁబొలుచు రాజెవఁడో గమనించుకొమ్ము! వె
న్నాడిన నీవు నావిభుండె కావని దిక్కులఁజాటి చెప్పెదన్. 86

నా రతనాలపంటవయి, నా కలలోని కడానిమేడవై;
కోరికలిత్తు నీకుఁ గయికొమ్మని పల్కెదవేమొ? దేవ! నా
కోరికఁ దెల్పనా!-జలజకుట్మలరూపవిశాలదీపమై
కూరిమి నాయెడంద గుడిగోపురముల్ వెలిగించి వేయరా!- 87

నీ చరితామృతశ్రవణనిర్మలనిర్ఝరిణీవిలోలవీ
చీచయడోలికానటనజీవనమౌ నొకరాజహంసనై
నీచరణద్వయీకమలనీదృఢబద్ధమనోనురాగుఁడై
నీచరితంబుకే బ్రదుకనిమ్ము! మదీయతపోవనస్పతీ! 88

తూరుపుఁగొండ నెత్తములఁదోఁచెడు సూర్యునిఁబోలి, కమ్రలా
క్షారుణమైన నీవెలుఁగుఁ గన్పడుఁగాత! జగానఁ దైలపున్
ధారయుంబోలె నేకగతిదప్పని నీపయి నమ్మకంబు పొం
గారునుగాత! శోణితమునందు నెడందను నాత్మయందునన్. 89

నాజననంబు ధన్యమగునట్లుగ నన్నుఁ బరీక్షసేయునే
యోజనను నీవుఁ బూనుకొనియుండిన, నిల్వఁగనేర్చు సాహస
భ్రాజితమైన శాంతినిఁ బ్రసాదముసేయుము—భక్తివీరతో
ద్భ్రాజితమైన యాత్మ బలివెట్టఁగనీ! భవదీయపూజలన్. 90

గురుఁడు పరాత్పరుండనని కూళవెంగంబుఁ—మహోస్మశానభీ
కరములినంబు; వానిఁగనఁగల్గుట—జన్మసహస్రపాప దు
ర్భరపరిణామము; మాయువసరంబులె జన్మకు లేక పుణ్యముం
దిరములుం—నీకనుంగొనలనీడలు చుట్టునుఁగాత! వప్రమై. 91

గురుఁడు పరీక్షసేయుటకుఁ గోరినఁ బ్రాణములైన, మోముపై
జిరునగవప్పళింప బలిసేయునిశిష్యుడు—నాత్మఘాతి, దు
శ్చరితుఁడ—యట్టి పాంసులుని సంగతిఁబొందక పొచ్చరింప స
ద్గురువరమూర్తి, నాపయినిఁ గోటివిలోచనముల్ ధరించుతన్ 92

గురునకు బాసనేసి యొడఁగూర్పని పాంసులజాతి, పాపకిం
కరుడగువాడు-వానివచనమ్ములు వీనులు సొచ్చినంతనే
చిఱచిఱలాడి నాశనముసేయును సాధకశేముషీహితం
కరమగు భక్తి, జన్మకొడిగట్టు ననంతములైన దుఃఖముల్. 93

దురితకుతారము—సద్గురు
చరితంబునఁ దప్పులేర్చు జాల్మునితోడన్,
బెరసి యనర్థముసేయక
గురువరుఁడే కాచి, తెలివిఁ గూర్చెడుఁగాతన్. 94

హరుఁడన్నను, గురుఁడన్నను,
హరియన్నను, భేదమెంచనట్టిడులు—మహా
పురుషులు, నాపయిఁ గురియుం
తురు మధురాశీస్సులు వర్ణతోయజదళముల్. 95

గురుఁడే పరాత్పరుండని
యురసి, తదిష్టంబె యిష్టమయిఁ బ్రదికెడు భా
సురమూర్తి గృహాంతరమునఁ
బురుషవై పుట్టినను చాలుపో! గురుదేవా! 96

గురునిమహాత్మ్య లోకములకున్ వెలయించెడు దీక్షతో, జగ
ద్గురులయి, యాత్రిమూర్తులనుగూడ వశీకృతులన్బొనర్చి; దు
ర్ధరమగు బ్రహ్మతేజమున ధారుణిఁ బూనినవారు—కాలమం
దరుగని వారు-సన్మునుల యాత్మలు-మమ్ము సముద్ధరించుతన్.

ఖచరులనెల్ల మృత్యుముఖంబునఁ గాచెడికోర్కిఁ జేసి రా
త్రిచరసతీర్థ్యుఁడౌచు; గురుదేవుని యోగిరమాత్మమాంసముం
బచనము సేయఁగాఁ బడునవస్థకుఁ దాళిన శిష్యుఁడ మ్మహా
కచుని యఖండతేజము-వికస్వరమై మమునేలుఁ గావుతన్. 98

మమ్ము సముద్ధరించు నియమమ్మునకే యిలఁబుట్టి, మాకు బో
ధమ్మొనరించి దేర్చుటకె తా మృదుసూక్తులు నేర్చి; మాకు మో
క్షమ్మొడఁగూర్పనే మహితసాధన సేసెడువాఁడు-సద్గురుం
డిమ్మగ మాతలంపులు గ్రహించి కృతార్థులఁజేయుఁగావుతన్. 99

కం|| నీవే నేనయి, నీమృదు
భావములే నావిగాఁగ బలికించితివో,
దేవా! ద్వితీయశతకము
పావనభక్తి ప్రపూత పదనాట్యములన్. 100

తప్పొప్పుల పట్టిక.

పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
7	7	విదలించి నవ్వులు	విదలించిన నవ్వులు
14	14, 15	ప్రేమపాడగ	ప్రేమరాపాడగ
17	8	మూర్పులే	నూర్పులే
17	11	నీకు శంకలో	నీ కుశంకలో
27	10	శాంతియుం గాంత	శాంతి యుగాంత
40	4	చల్లగ౯	చల్వల౯

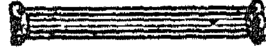
ప్రచురింపఁబడునవి.

- ★ మేఘసందేశము
- ★ శృంగారరామ శతకము
- ★ రమాస్తోత్ర తారామాల
- ★ విరహగోపి
- ★ బృహస్పతిస్మృతి

శ్రీ

రాయలసీమ కావ్యసంపాదనా సంఘము,
ఎమ్మిగనూరు.

సలహాదారులు:- శ్రీ దేవులపల్లి ఎ. సుబ్బరావుగారు.
శ్రీ విద్వాన్ బల్లారి హనుమంతరావుగారు.

అధ్యక్షులు:- శ్రీ ఆర్. శివరామరెడ్డిగారు.

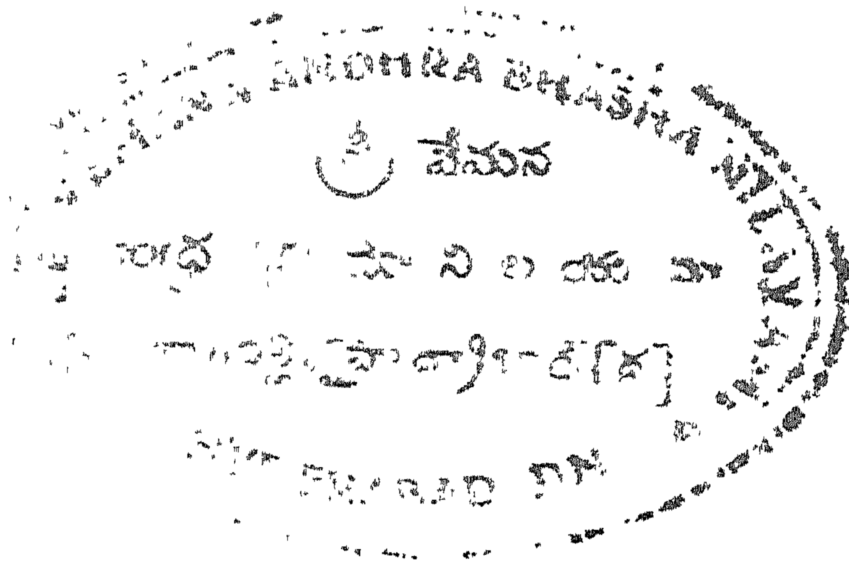
కార్యదర్శి:- శ్రీ డి. విశ్వంభర బాబూరావు దేశాయిగారు.

సంయుక్తకార్యదర్శి:- శ్రీ దేవులపల్లి దుర్గాప్రసాదరావుగారు.

స్థాపకుడు:- శ్రీ గొల్లాపిన్ని రామకృష్ణశాస్త్రిగారు.

సహాయకులు:- శ్రీ కవితాకళాసమితి, తాడిపత్రి.
శ్రీ శైవ వెంకటాచలమయ్యగారు.
శ్రీ ఏరూరి శీతారామశర్మగారు.
శ్రీ ఎ. ఆర్. పొన్నూరరెడ్డిగారు.
శ్రీ జి. పంపణ్ణగారు.
శ్రీ యం. రంగయ్యశ్రేష్ఠిగారు.

దేశబంధు ముద్రణాలయమున
ముద్రింపబడినది,
తాడిపత్రి.